

OSNOVE BOGOSLUŽJA

Štiridelni liturgični tečaj

1. del:

Kaj je bogoslužje?

mag. Klaus Einspieler

Krška škofija – Strokovno mesto za Sveto pismo in liturgijo: Tarviser Straße 30, 9020 Celovec.

E-mail: klaus.einspieler@kath-kirche-kaernten.at. Tel.: 0676 8772 2122.

www.kath-kirche-kaernten.at/liturgie

KAJ JE BOGOSLUŽJE?

0. Izrazi in definicija

Izraza *liturgija* in *bogoslužje* pomenita isto in sta nadrejena pojma. Označujeta različne oblike: sveto mašo, krst, pogreb, molitveno bogoslužje itd. Vsaka sv. maša je torej bogoslužje, toda ni vsako bogoslužje maša. Katero obliko bogoslužja bomo obhajali, je odvisno od priložnosti.

Liturgija je skupno dejanje kristjanov, ki se pri tem usmerjajo na Boga. To pa ni prvi korak, temveč odgovor na Božje delovanje, ki nas prehiteva s svojo milostjo. Liturgija je torej dialog med Bogom in občestvom verujočih.

1. Liturgija – zbrani v Božjem imenu

Božje delovanje združuje in povezuje ljudi (2 Mz 19; Jezusov govor na gori). V Novi zavezi je ta shod povezan tudi s Kristusom: „Kjer sta namreč dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem sredi med njimi“ (Mt 18,20).

Da se občestvo zbere in usmeri na Kristusa, se izraža predvsem v obredih na začetku svete maše:

Pot v cerkev

Vstop – pot k oltarju

Križ

Pozdrav

Kyrie, slava, glavna prošnja

Povezani z brati in sestrami

Povezani s Kristusom

Postavimo se pod znamenje odrešenja

Spomnimo se Kristusove navzočnosti

Prvo češčenje Kristusa oz. Boga

Pri vsem tem se zemeljska Cerkev v bogoslužju pridružuje nebeški Cerkvi.

Pri zemeljskem bogoslužju vnaprej okušamo tisto nebeško,
ki se obhaja v svetem mestu Jeruzalemu,
h kateremu romamo in kjer na božji desnici sedi Kristus,
služabnik svetišča in pravega šotora.

Z vso množico nebeške vojske pojemo hvalospev Gospodu; ... (SC 8)

Tudi speva *Slava* in *Svet* ter cerkveni prostor poudarjajo to povezavo.

Povzetek:

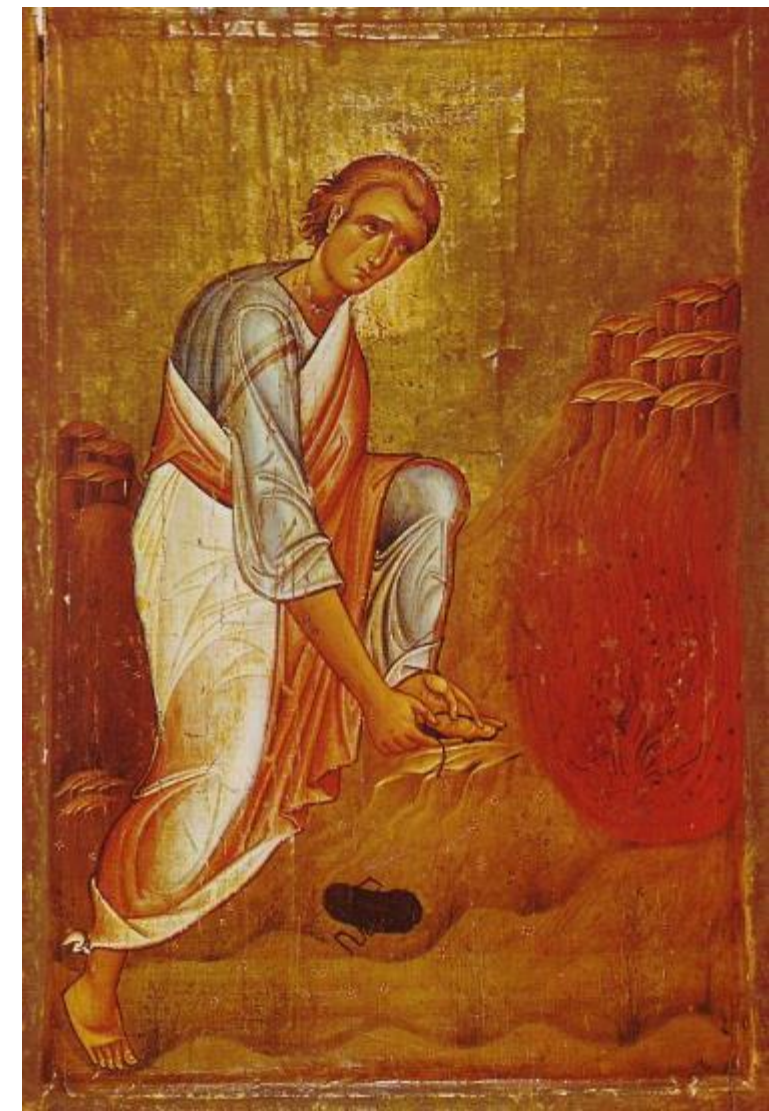
- Kristus kliče svojo Cerkev k bogoslužju;
- v njej je Kristus navzoč.
- Občestvo je povezano z vesoljno Cerkvijo
- in je deležno nebeškega bogoslužja.

2. Liturgija – dialog med Bogom in človekom

Liturgija izhaja iz svetopisemske vere, da je Bog oseba. Razodel se je v zgodovini Izraela in Cerkve ter povezal s človekom. Zato vsebuje bogoslužje spomin na Božja dela ter prošnjo, da bi se nas tudi danes spomnil.

V tem dialogu Bog nagovarja človeka, človek pa odgovarja Bogu.

3. Kristus – srce krščanske liturgije

Liturgija je obhajanje Kristusove velikonočne skrivnosti (pashe) – učlovečenja, življenja, smrti, vstajenja in vnebohoda. To je jedro slehernega bogoslužja.

Zato je Kristus srednik molitve, ki se v liturgiji po Kristusu in v Svetem Duhu usmerja k Očetu. Krščanska molitev se torej dogaja v povezavi s Kristusom:

po Kristusu: **srednik in duhovnik**

s Kristusom: **brat**

v Kristusu: **Bog**

Slednjič torej v bogoslužju deluje Kristus sam.
Občestvo, ki obhaja bogoslužje, je Kristusovo telo.

Koncil (SC 7) govori o navzočnosti Kristusa:

- v osebi duhovnika,
- v besedi,
- v evharističnih podobah oz. obhajanju zakramentov
- in v zbranem občestvu:

Za izvrševanje tolikšnega dela je Kristus vedno navzoč v svoji Cerkvi, zlasti v bogoslužnih opravilih.

Pri daritvi svete maše je navzoč tako v duhovnikovi osebi, (...) kakor še posebno pod evharističnima podobama.

Navzoč je s svojo močjo v zakramentih, tako da kadar kdo krščuje, Kristus sam krščuje.

Navzoč je v svoji besedi, tako da on sam govori, kadar se v Cerkvi bere Sveto pismo.

Kadar končno Cerkev moli in poje, je navzoč tisti, ki je obljubil:

„Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi“ (Mt 18,20).

4. Liturgija – delo Svetega Duha

Kot minljiva bitja lahko samo v moči Svetega Duha primerno molimo in častimo Boga (Rim 8,12-30).

Vstali je v Svetem Duhu navzoč v svoji Cerkvi, da bi jo rešil in dvignil k Očetu.

Izpoved, da je Kristus Gospod,

je izraz, da v nas deluje Božji Duh (1 Kor 12,3).

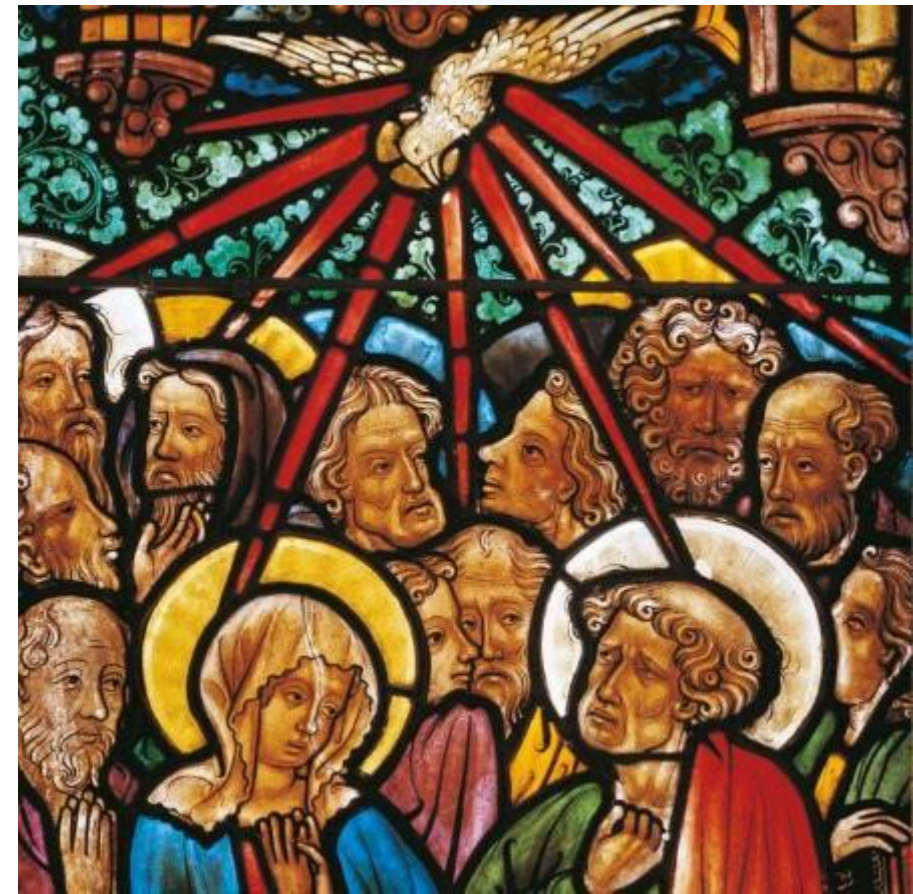
Duh Božjega otroštva omogoča, da se kristjani lahko pridružijo Jezusovemu klicu „Aba, Oče!“ (Rim 8,15).

V tako imenovani epiklezi prosimo za delovanje Svetega Duha.

On posvečuje darove kruha in vina,

da nam postanejo Kristusovo telo in njegova kri ter vernike zedinja v Kristusovem telesu.

Duh torej deluje v evharističnih darovih in po njih tudi v Cerkvi.

5. Liturgija – dejanje Cerkve

Ker je bogoslužje opravilo Cerkve z vsemi udi, se mora občestvo dejavno vključiti v to dogajanje. Na to opozarja tudi koncil:

Mati Cerkev zelo želi vse vernike privedi k tistemu **polnemu, zavestnemu in dejavnemu sodelovanju** pri bogoslužnih opravilih, ki ga od njih zahteva že bistvo bogoslužja in do katerega ima krščansko ljudstvo, „izvoljen rod, kraljevo duhovništvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo“ (1 Pt 2,9; prim. 2,4-5) v moči krsta pravico in dolžnost. (SC 14)

Iz tega sledi, da imamo v bogoslužnem občestvu različne „vloge“.

Da se ljudje – vsak na določenem mestu – udeležujejo dogajanja, izraža, da krajevna Cerkev živi in vsak po svoje vnaša darove, ki jih je prejel od Božjega Duha, saj je Cerkev skupnost vseh krščenih.

Na to opozarja tudi koncil (SC 28):

Pri bogoslužnih opravilih naj vsak, bodisi delavec bodisi vernik, ko opravlja svojo službo, dela samo tisto in vse tisto, kar mu gre po naravi stvari in po liturgičnih pravilih.

To pomeni (SC 29):

Tudi strežniki, bralci, razlagalci in člani pevskega zbora opravljajo pravo liturgično službo. Zato naj svoje opravilo vršijo s tisto iskreno pobožnostjo in urejenostjo, ki taki službi pristoji in kakor jo božje ljudstvo od njih po pravici zahteva. Zato jih je treba, vsakomur primerno, skrbno uvajati v duha liturgije ter poučevati, da bodo svojo vlogo pravilno in v redu izvrševali.

6. Raznolikost liturgičnih opravil

Obhajanje evharistije je „vir in vrhunec vsega krščanskega življenja“ (LG 11).
Toda vsak vrh potrebuje široko bazo, če hoče doseči primerno višino.
Zato naj se gojijo tudi druge oblike bogoslužja
(molitveno bogoslužje, besedna bogoslužja, pobožnosti).

NALOGE IN SLUŽBE

1. Občestvo v bogoslužju

Da bo dejavno sodelovanje vedno boljše, je treba pospeševati množične vzklike, odgovore, petje psalmov, antifone, pesmi ter tudi dejanja kretje in držo telesa.

Ob svojem času je treba ohraniti tudi sveto tihoto. *(SC 30)*

Dejanja so na primer:

- vstopna procesija
- procesija z darovi
- procesija k obhajilu.

Te procesije je treba skrbno oblikovati.

Rimski misal predvideva glede na drže telesa (RM – splošna ureditev, št. 21):

Od vstopa do glavne prošnje:

stojimo

1. berilo, psalm, 2. berilo:

sedimo

Aleluja in evangelij:

stojimo

Homilija (pridiga):

sedimo

Veroizpoved in prošnje:

stojimo

Pripravljanje darov:

sedimo

Od prošnje nad darovi do konca sv. maše:

stojimo

Izjeme:

Evharistična molitev – konsekracija:

klečimo / stojimo

Med sveto tihoto po obhajilu:

sedimo

Stojimo torej vedno, ko **molimo**,

ko **poslušamo**, **sedimo**,

s **klečanjem** pa izražamo **čaščenje** in **spoštovanje**.

2. Bralec / bralka

- ◆ Vstop:

V sprevedu k oltarju lahko bralec nese evangeljsko knjigo, če ni diakona.

V tem primeru gre pred mašnikom, sicer gre med drugimi strežniki.

Ko pride k oltarju, khrtati z mašnikom ustrezno pozdravi oltar, stopi k njemu in nanj položi evangeljsko knjigo, nato pa gre v prezbiterij k drugim strežnikom. (RM – splošna ureditev, št. 148-149)

- ◆ Branje beril:

Na ambonu bere berila, ki so pred evangelijem. (RM – splošna ureditev, št. 148-149)

V besednem bogoslužju bere tudi evangelij –

samo pri maši je branje evangelija naloga diakona oz. duhovnika.

- ◆ Branje psalma po berilu.

- ◆ Branje prošnjih namenov:

Če ni diakona, lahko po mašnikovem uvodu v prošnje za vse potrebe, napoveduje molitvene namene. (RM – splošna ureditev, št. 151)

- ◆ Branje vrstice vstopnega in obhajilnega speva:

Če za vstop ali za obhajilo ni petja, in verniki ne berejo spevov, ki so v misalu, jih ob primernem času prebere bralec. (RM – splošna ureditev, št. 152)

- ◆ Branje beril tudi pri drugih bogoslužjih.

3. Službe na temelju škofove pooblastitve

- ◆ Voditelj oz. voditeljica besednih bogoslužij
- ◆ Voditelj oz. voditeljica blagoslovov
- ◆ Voditelj oz. voditeljica pogrebov
- ◆ Stalni (pooblašteni) bralec / Stalna (pooblaščenca) bralka

4. Služba pri oltarju

- ◆ Ministrant oz. ministrantka
- ◆ Delivec oz. delivka obhajila (škofova pooblastitev)
- ◆ Akolit oz. akolitka (škofova pooblastitev)
- ◆ Cerkovnik oz. cerkovnica, redarji ipd.

PETJE IN GLASBA V BOGOSLUŽJU

1. Namen in pomen glasbe

- ◆ Glasba je način oznanjevanja – zaradi tega je naravnana na besedo.
- ◆ Glasba je izraz skupnosti, povezuje in daje identiteto.
- ◆ Glasba je lepa in ustvarja praznično ozračje.
- ◆ Glasba je molitev (hvala, tožba ...).
- ◆ Glasba odpira poti do Boga, predvsem na čustveni ravni.
- ◆ Glasba je sredstvo izražanja, ko besede dosegajo svoje meje.

2. Spevi mašnega bogoslužja

Razlikujemo:

- speve, ki jih pojemo, ker so samostojen del bogoslužja (Slava, Svet)
- in speve, ki spremljajo bogoslužno dogajanje (vstopni spev ...).

V mašni liturgiji razlikujemo poleg tega med ordinarijem (besedilo se ne spreminja) in proprijem (besedilo je prilagojeno priložnosti oz. prazniku).

Ordinarij:

Gospod, usmili se (Kyrie), Slava (Gloria), Vera (Credo), Svet (Sanctus), Jagnje Božje (Agnus Dei).
Teh spevov ne smemo krajšati ali nadomeščati z drugimi pesmimi.

Proprij:

Psalm z odpevom, Aleluja z vrstico.

Vstopni spev, darovanjska, obhajilna in zahvalna pesem.

Usmerjajo naj se po dolžini liturgičnega dejanja.

Te speve lahko izberemo glede na dogajanje ali na čas v cerkvenem letu oz. vsebino praznika.

Nadomestimo jih lahko z instrumentalno glasbo; na tem mestu je lahko tudi sveta tihota.

3. Noslici in nosilke bogoslužne glasbe

- ◆ Občestvo
- ◆ Pevec / Pevka
- ◆ Shola (pevska skupina)
- ◆ Cerkveni zbor, pevske skupine, zbori
- ◆ Organist / Organistka
- ◆ Instrumentalisti

OSNOVE BOGOSLUŽJA

Štiridelni liturgični tečaj

4. del:

Bogoslužno leto

mag. Klaus Einspieler

Krška škofija – Referat za Sveto pismo in liturgijo: Tarviser Straße 30, 9020 Celovec.

E-mail: klaus.einspieler@kath-kirche-kaernten.at. Tel.: 0676 8772 2122.

www.kath-kirche-kaernten.at/liturgie

Ureditev časa

- Ciklični pristop (letni časi, prispodoba kroga)

Vir: <https://de.wikipedia.org/wiki/Jahreszeit>

- Linearni pristop (zgodovina, prispodoba poti)
- Cerkevno leto povezuje oboje

Čas iz zornega kota krščanstva

Čas je velikonočno zaznamovan:

- dan
- teden
- leto

Teden in nedelja:

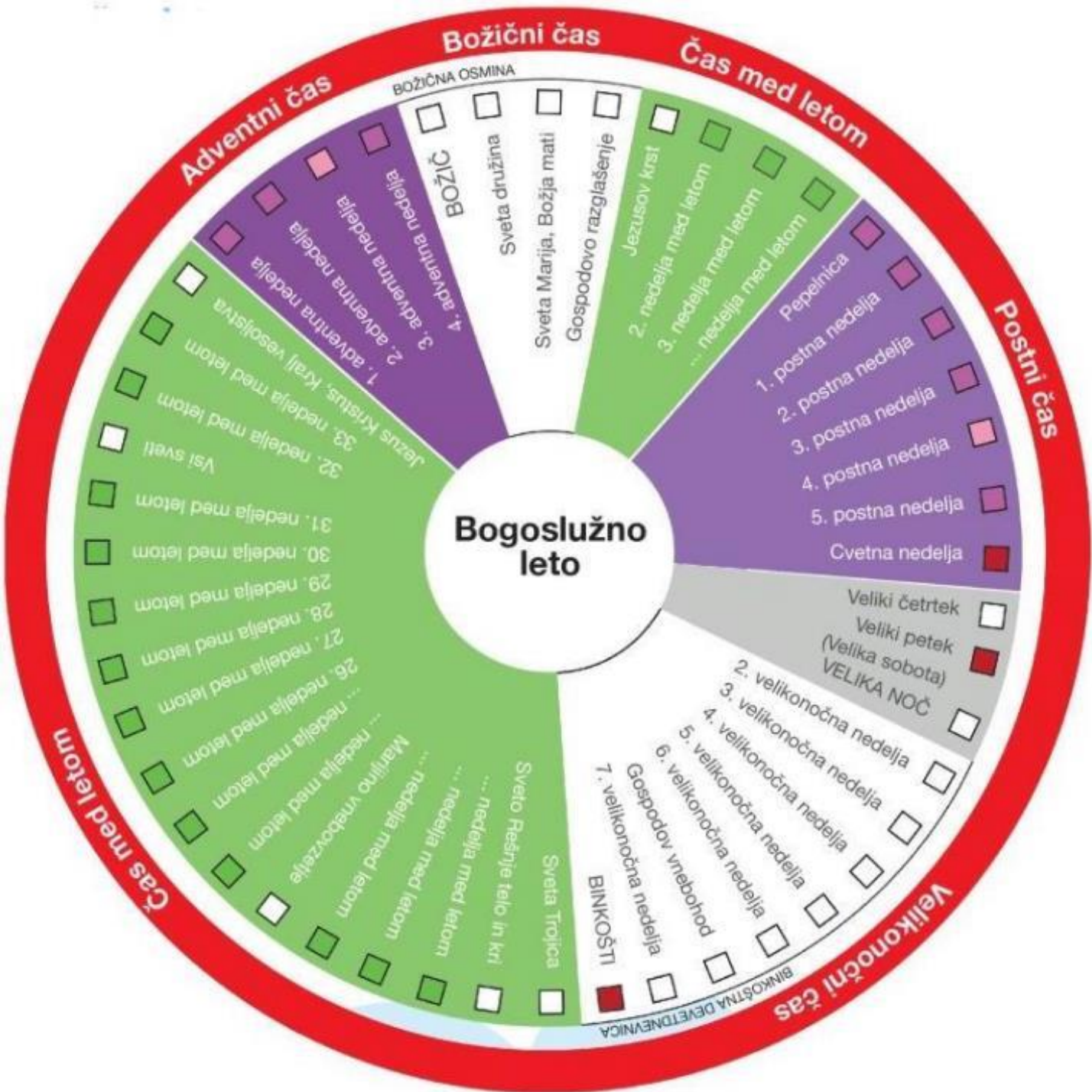
Nedelja (prvi dan tedna) je nadomestila soboto (sedmi dan) kot najpomembnejši dan tedna; nedelja je:

- Prvi dan – dan sonca (Sunday, Sonntag)
- Gospodov dan (Domenica, Dimanche)
- Dan, ko se zbere občestvo
- Dan evharistije
- Dan Kristusovega vstajenja (Voskresenje)
- Dan pričakovanja Kristusovega drugega prihoda
- Dan počitka (Nedelja).

Vir:

https://www.museivaticani.va/content/dam/museivaticani/immagini/collezioni/musei/museo_pio_cristiano/05_05_Monogramma_cristologico.jpg/_jcr_content/renditions/cq5dam.web.1280.1280.jpeg

Zgradba bogoslužnega leta

Postni čas

Velikonočno tridnevje je srčika cerkvenega leta:

- Obdajata ga čas priprave
- in pa praznična doba.

Čas priprave se imenuje **Postni čas** ali latinsko **Quadragesima**.

Liturgična barva je vijolična; ne pojemo Slave in Aleluje; cerkev naj ni okrašena; glasba naj je zadržana.

Važni dnevi in posebnosti:

- Pepelnica (začetek)
- 1. postna nedelja (Invocabit): Hudič skuša Jezusa
- 2. postna nedelja (Reminiscere): Jezusova spremenitev
- 3. postna nedelja (Oculi): Leto A: Jezus in Samarijanka
- 4. postna nedelja (Laetare; rožnata): Leto A: Jezus ozdravi sleporojenega
- 5. postna nedelja (Judica): Leto A: Jezus obudi Lazarja
- Cvetna nedelja: Jezusov prihod v Jeruzalem; Jezusovo trpljenje

Cvetna nedelja in veliki teden

Cvetna nedelja stoji na začetku velikega tedna.

Sodobna liturgija zajema iz dveh virov:

- v Jeruzalemu so se od 4. stoletja naprej spominjali s slovesno procesijo Jezusovega prihoda v sveto mesto
- v Rimu so v istem času brali pasijon (do srede iz vseh treh evangelijev) in se tako pripravljali na velikonočno tridnevje.

V velikem tednu škof blagoslovi sveta olja;
po stari navadi na veliki četrtek dopoldne.

Z velikim četrtkom se konča postni čas
(post v velikonočnem tridnevju ima drug pomen).
V starem veku so na ta dan grešnike spet sprejeli
v cerkveno skupnost.

Cvetna nedelja – Jezusov slovesni приход v Jeruzalem

PRVA POSTAJA: PO MOŽNOSTI ZUNAJ CERKVE

Vstopni spev (Hozana sinu Davidovemu.)

Začetek in pozdrav

Blagoslov cvetja

Evangelij o Jezusovem prihodu v Jeruzalem

Sprevod v cerkev s primernimi spevi

DRUGA POSTAJA: V CERKVI

Začetek: Glavna prošnja

Bogoslužje Božje besede

Prvo berilo: Iz 50,4-7

Psalm z odpevom: Ps 22 – Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?

Drugo berilo: Flp 2,6-11

Klic pred pasijonom: Vrstica iz Flp 2,8b-9

Pasijon po Mateju (A), Marku (B) ali Luku (C)

Homilija

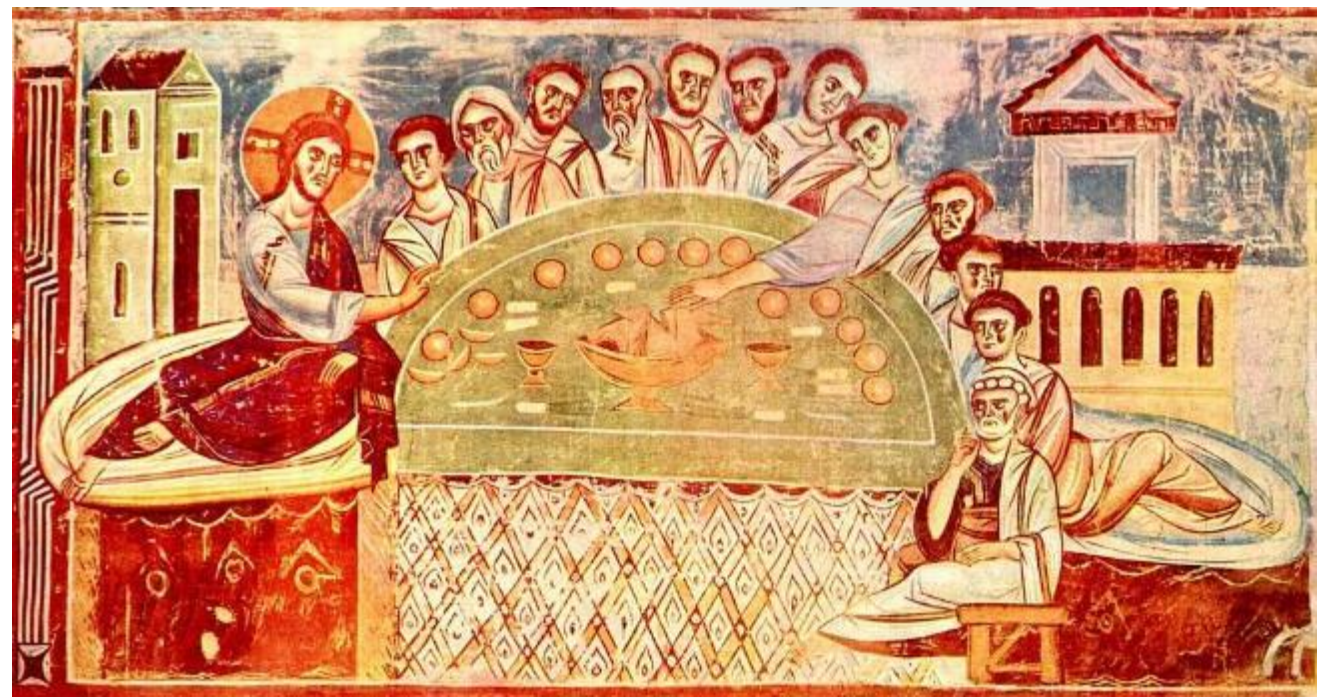
Prošnje

Evharistično bogoslužje

Velikonočno tridnevje – Večerna maša velikega četrтка

- ▶ Na veliki četrtek zvečer so prepovedane vse svete maše brez ljudstva.
- ▶ V vsaki župniji sme biti samo ena maša.
- ▶ Verniki lahko prejmejo sv. obhajilo samo pri maši.
- ▶ Tabernakelj naj je popolnoma prazen.
- ▶ Med petjem Slave zvonijo zvonovi, nato utihnejo do velikonočne vigilije.
- ▶ Umivanje nog.
- ▶ Vere ne molimo.
- ▶ Misal priporoča procesijo z darovi za revne.
- ▶ Hostije prenesemo na koncu bogoslužja.
- ▶ Maša se konča brez blagoslova.
- ▶ Po maši razgrnemo oltar.
- ▶ Nočno bedenje.

Velikonočno tridnevje – Veliki petek Gospodovega trpljenja

ZAČETEK

Vstop

Molk (predstojnik leže pred oltarjem na obraz)

Glavna prošnja

I. LITURGIJA BOŽJE BESEDE

Prvo berilo: Iz 52,13-53,12

Psalm z odpevom: Ps 31*. Odpev: Oče, v tvoje roke polagam svojega duha.

Drugo berilo: Heb 4,14-16; 5,7-9

Klic pred pasijonom: Flp 2,8b-9

Pasijon: Jn 18,1-19,42

Homilija

Slovesne prošnje za vse potrebe

II. ČEŠČENJE KRIŽA

Zagrnen križ se razgrne

Češčenje križa; spevi

III. OBHAJILO

Priprava oltarja

Gospodova molitev

Obhajilo

Sklepna prošnja

SKLEP

Molitev nad ljudstvom

Vir: <https://www.kloster-einsiedeln.ch/wp-content/uploads/002132.jpg>

Posebnosti liturgije velikega petka

- ▶ Oltar je popolnoma prazen.
- ▶ Bogoslužje se začne s tiho molitvijo.
- ▶ Slovesne (velike) prošnje:
Povabilo / namen – verniki pokleknejo in molijo – prošnja.
- ▶ Češčenje križa in spev:
Tvoj križ častimo, Gospod,
in tvoje sveto vstajenje hvalimo in povečujemo,
zakaj, glej, zaradi križa je prišlo veselje na ves svet.
- ▶ Blagoslov odpade.

Velikonočno tridnevje – Velikonočna vigilijska

SLAVJE LUČI

Blagoslov ognja in priprava velikonočne sveče
Procesija s svečo, trikratni klic „Kristusova luč. – Bogu hvala.“ in prižiganje sveč
Velikonočna hvalnica (Exsultet)

BOGOSLUŽJE BOŽJE BESEDE V OBLIKI VIGILIJE

Do sedem beril iz Stare zaveze, najmanj pa tri berila.

Schema: Berilo – Psalm z odpevom – molitev

ZAČETEK IN BOGOSLUŽJE BOŽJE BESEDE VELIKONOČNE EVHARISTIJE

Slava in glavna prošnja

Berilo iz Nove zaveze: Rim 6,3-11

Slovesna trikratna velikonočna aleluja

Evangelij

Homilija

KRSTNO BOGOSLUŽJE *ali*

Litanije

Blagoslovitev krstne vode

(krst *in birma*)

Obnova krstnih obljub

Kropljenje občestva in spev

Prošnje

BLAGOSLOVITEV VODE

Blagoslovitev vode

Obnova krstnih obljub

Kropljenje občestva in spev

EVHARISTIČNO BOGOSLUŽJE

Vir: <https://www.kath-kirche-kaernten.at/pfarren/detail/C2940/osternachtsfeier1>

Velikonočni čas

Petdesetdnevni velikonočni čas je doba veselja.
Liturgična barva: bela oz. zlata.

Pomembni dnevi:

Velikonočna nedelja: Jezus se prikaže Mariji Magdaleni
Do bele nedelje – Velikonočna osmina: Prikazni Vstalega

2. velikonočna nedelja – Bela nedelja: Jezus in Tomaž

3. velikonočna nedelja: Vstali se prikaže učencem

4. velikonočna nedelja: Dobri pastir

5. velikonočna nedelja: Jezusov poslovilni govor

6. velikonočna nedelja: Jezusov poslovilni govor

Ponedeljek, torek in sreda: Prošnji dnevi

Četrtek: Kristusov vnebohod (40. dan)

7. velikonočna nedelja: Jezusova velikoduhovniška molitev

Binkošti (8. velikonočna nedelja, 50. dan)

Adventni čas

Z adventom se začne bogoslužno leto.

Advent je doba priprave na božični praznik; zato ga zaznamuje vijolična barva; Slave ne pojemo. Sledi praznični božični čas z belo ali zlato liturgično barvo.

1. adventna nedelja: Kristusov drugi prihod
2. adventna nedelja: Pridiga Janeza Krstnika
3. adventna nedelja (Gaudete – rožnata): Jezus in Janez Krstnik
4. adventna nedelja: Dogodki pred Jezusovim rojstvom

Do 16. 12. (pred koncilom): Svitne oz. zornice

Od 17. do 24. 12.: Dogodki pred Jezusovim rojstvom; O-antifone

Svetniki in z njimi povezane šege:

4. 12.: Sv. Barbara
6. 12.: Sv. Miklavž
8. 12.: Brezmadežno spočetje Device Marije (bela; Slava)
13. 12.: Sv. Lucija

Božični čas

Začetek: 25. december – Slovesni praznik Gospodovega rojstva.

Konec: Nedelja po 6. januarju (7.-13. 1.) – Praznik Jezusovega krsta

Božič – Slovesni praznik Gospodovega rojstva

Praznik se je verjetno uveljavil v 4. stoletju.

Natalis: rojstvo, ustoličenje; simbolika sonca.

V Rimu so na ta dan že zgodaj obhajali tri sv. maše:

- opolnoči v Sta Maria Maggiore (kjer hranijo Jezusove jaslice), danes „polnočnica“
- zjutraj v Sta Anastasia, danes „zorna maša“
- in opoldne v stolnici sv. Petra, danes „dnevna maša“.

Po koncilu so dodali še obrazec za mašo na božični večer.

V očeh mnogih vernikov sta polnočnica in čim bolj pogosto tudi večerna maša osrednji bogoslužji s primerno visoko udeležbo.

Božična osmina

Prvi teden božičnega časa je božična osmina (od 25. decembra do 1. januarja).

Po slovesnem prazniku Gospodovega rojstva so trije prazniki:

26. 12.: Praznik sv. Štefana

27. 12.: Praznik sv. Janeza evangelista

28. 12.: Praznik svetih nedolžnih otrok.

Nedelja božične osmine ali 30. december je praznik svete družine.

1. januar: slovesni praznik Marije, svete Božje Matere; božična osmina; začetek novega leta.

Ker je v sodobni družbi advent močno zaznamovan od božiča, se je obhajanje božičnega časa za mnoge zožilo na prve dni osmine.

Slovesni praznik Gospodovega razglašenja (6. januar)

Epifanija pomeni, da se Bog razodene, da bi rešil človeka.

Praznik so obhajali že v 4. stoletju.

V ospredju je Kristusova božja narava (na božič učlovečenje), katero nam predočajo trije evangeliji:

- obisk modrih (svetih treh kraljev)
- Jezusov krst
- svatba v Kani.

V 12. stoletju so prepeljali relikvije svetih treh kraljev v Köln.

Tako se je uveljavilo pri ljudstvu ime „Praznik svetih treh kraljev“.

En vidik epifanije obhajamo danes kot poseben praznik – Jezusov krst.

To je nedelja po 6. januarju.

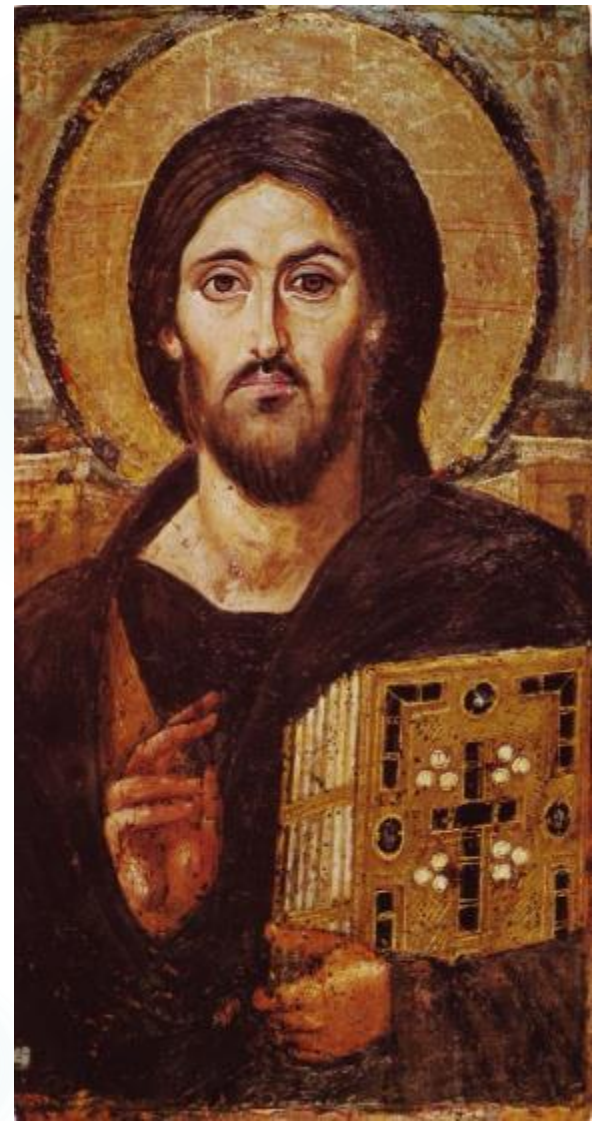
Z njo se hkrati konča božični čas.

Gospodovi prazniki

Liturgična barva: bela.

- Praznik Jezusovega darovanja – svečnica (2. februar)
- Slovesni praznik Gospodovega oznanjenja (25. marec)
- Praznik Jezusove spremenitve na gori (6. avgust)
- Praznik povišanja svetega križa (14. september; rdeča barva)

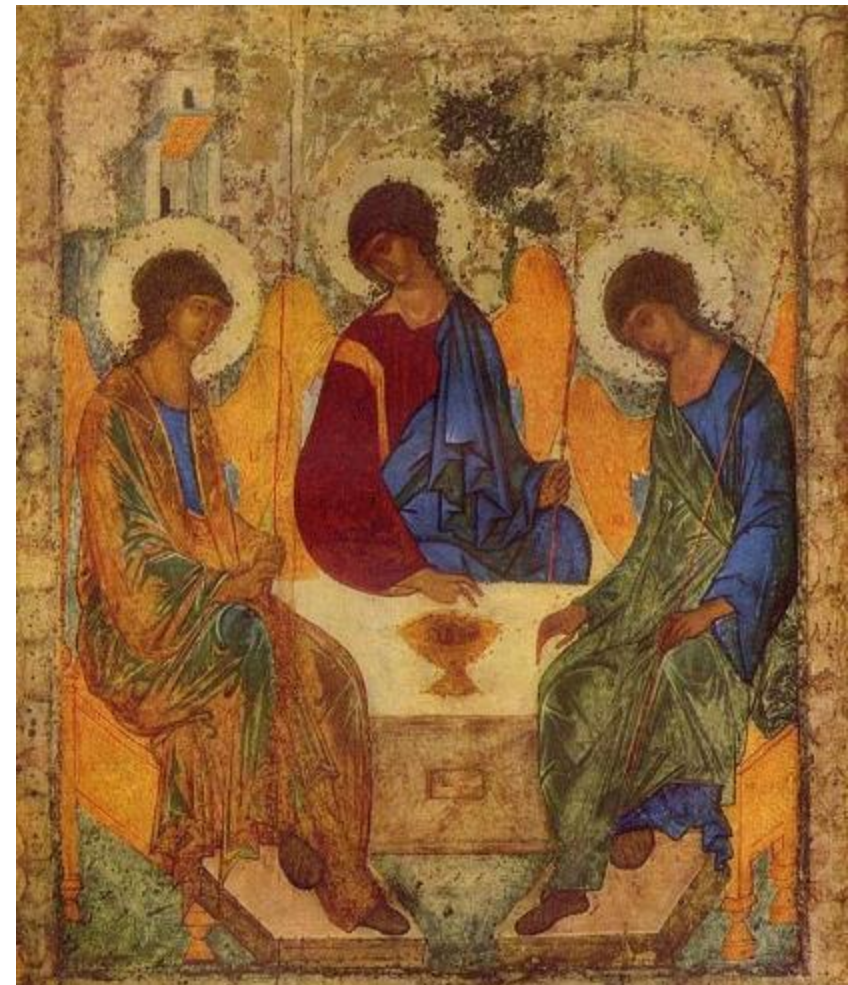
Tako imenovani idejni prazniki

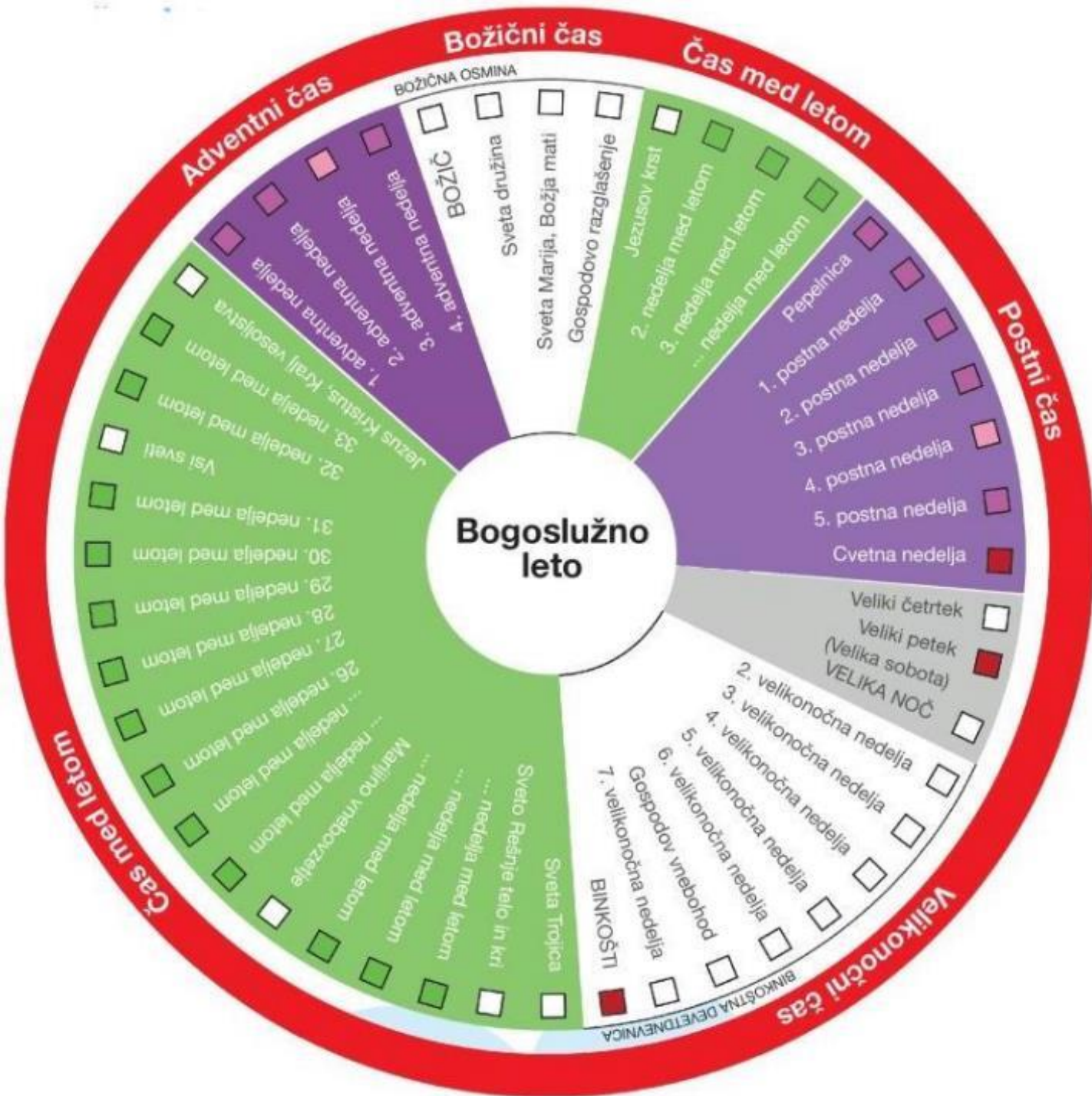
Prvotno je bila vsebina praznikov dogodek odrešenjske zgodovine, to pomeni Božje delovanje.

Od srednjega veka naprej pa so stopile v ospredje tudi verske resnice, torej vsebine oz. ideje.

Po obnovi bogoslužja vsebuje liturgični koledar tele idejne praznike:

- Na Koroškem:
Praznik s trnjem kronane glave Jezusa Kristusa
(ponedeljek po 5. postni nedelji)
- Slovesni praznik Svete Trojice (nedelja po binkoštih)
- Slovesni praznik „Sveto Rešnje telo in kri“ (2. četrtek po binkoštih)
- Slovesni praznik Srca Jezusovega (3. petek po binkoštih)
- Slovesni praznik Jezusa Kristusa, kralja vesoljstva
(zadnja nedelja bogoslužnega leta)

Čas med letom

Od ponedeljka po prazniku Jezusovega krsta
Do torka pred pepelnico
in od binkoštnega ponedeljka
do sobote po prazniku Kristusa Kralja.

Zelena liturgična barva.

Nedelje – tri bogoslužna leta:

- Leto A: Matej
- Leto B: Marko
- Leto C: Luka.

Delavniki:

- Leto I: lihe letnice
- Leto II: sode letnice.

Liturgični koledar

Koledar vesoljne Cerkve

po vsem svetu

Primer: Obvezni god sv. Ambrozija (7. 12.)

Nacionalni oz. regionalni koledar

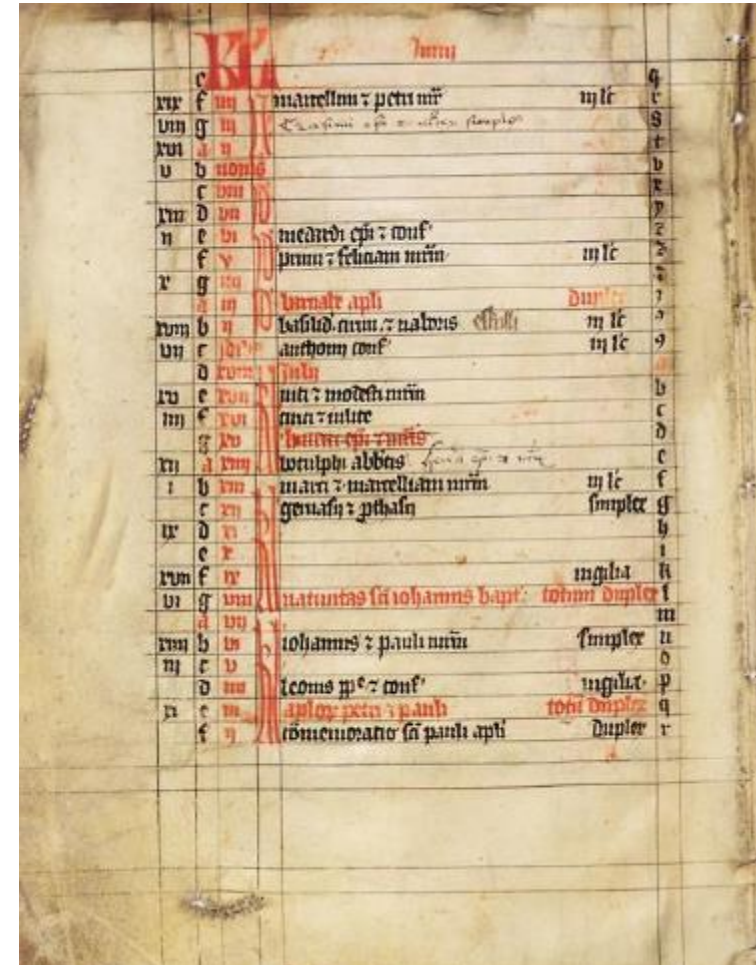
Slovenija oz. nemški kulturni prostor ipd.

Primer: Neobvezni god sv. Nikolaja iz Flüe (25. 9.)

Škofijski koledar

posamezna škofija

Primer: Slovesni praznik sv. Heme krške (27. 6.)

Slovesni prazniki in prazniki Božje Matere Marije

Poleg tukaj navedenih slovesnih praznikov in praznikov vsebuje bogoslužni koledar še nekaj godov. Pred obnovo bogoslužja je obstajal samostojni krog Marijih praznikov. Potem so navezali spet na staro izročilo, ki je postavilo Kristusa v središče liturgičnega praznovanja.

- Slovesni praznik brezmadežnega spočetja Device Marije (8. 12.)
- Slovesni praznik Svete Božje Matere Marije (1. 1.)
- Slovenija: Marija, Mati Cerkve (binkoštni ponedeljek)
- Avstrija: Praznik obiskanja Device Marije (2. 7.)
- Slovesni praznik Marijinega vnebovzetja (15. 8.)
- Praznik rojstva Device Marije (8. 9.)
- Avstrija: Praznik Marijinega imena (12. 9.)

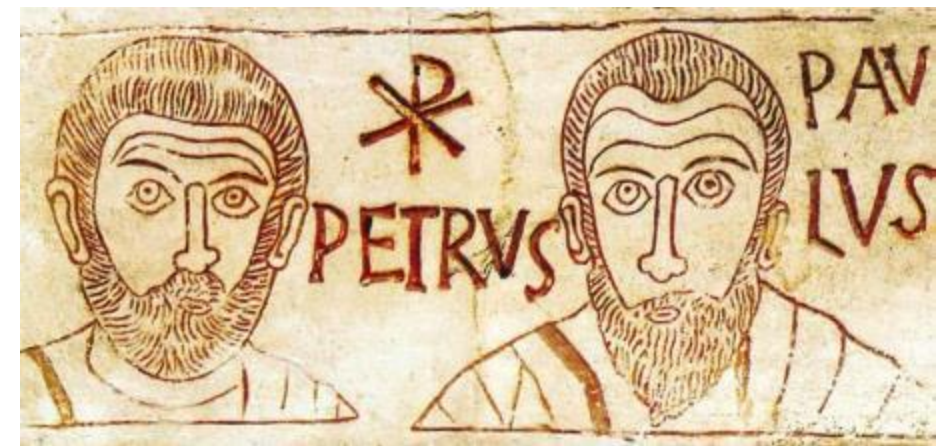
Slovesni prazniki in prazniki svetnikov

Že zgodaj se je obhajal spomin mučencev, ko se je občestvo zbralo ob grobu. Kajti s svojo smrtjo so bili tesno povezani s trpečim in povišanim Kristusom. Godovi svetnikov – ne samo mučencev – se lahko obhajajo kot:

- slovesni praznik
- praznik (na primer apostoli)
- obvezni god
- neobvezni god.

Bogoslužni koledar vesoljne Cerkve vsebuje tele slovesne praznike svetnikov:

- Sveti Jožef, mož Device Marije (19. marec)
- Rojstvo Janeza Krstnika (24. junij)
- Na Koroškem: Sveta Hema Krška (27. junij)
- Sveti Peter in Pavel (29. junij)
- Vsi Sveti (1. november)
- *Spomin vseh vernih rajnih (2. november)*

Obletnica posvetitve Cerkve

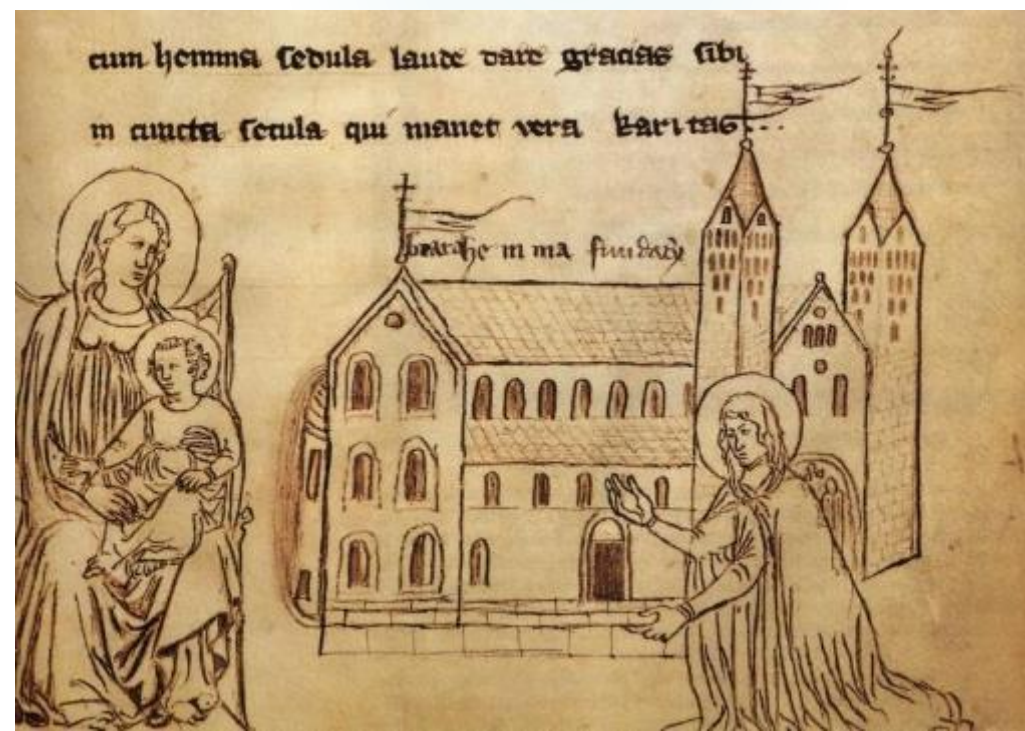
Po vsem svetu se obhajaja posvetitev štirih rimskih patriarhalnih bazilik. Dan posvetitve lateranske bazilike (9. november) je celo praznik.

V vsaki škofiji je dan posvetitve stolnice slovesni praznik oz. v župnijah praznik. (dan posvetitve celovške stolnice je na primer 19. september).

Tudi župnijske cerkve obhajajo dan posvetitve kot slovesni praznik.

Za vse cerkve, katerih dan posvetitve ni znan, je za to določen poseben termin (na Koroškem 25. oktober).

Bogoslužna besedila ne govorijo le o stavbi sami, temveč na prvem mestu o občestvu, ki se v njej zbira. Le-to je namreč stavba, zgrajena iz živih kamnov.

Barve bogoslužnega leta

Vijolična: Barva priprave in pokore:

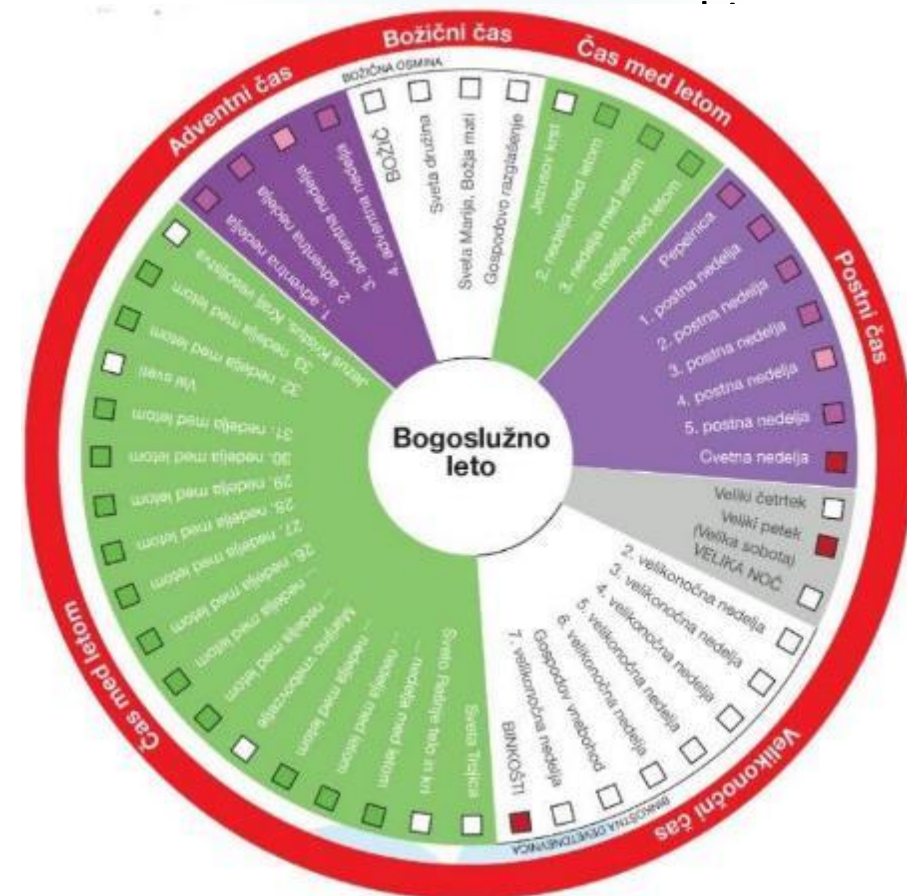
- v času priprave na božič in veliko noč, torej v adventu in postu
- spokorna bogoslužja, bolniško maziljenje in sveta popotnica, verne duše.

Rožnata: Barva veselega pričakovanja:

- 3. adventna nedelja in 4. postna nedelja.

BELA: Barva praznikov in svetosti (čistosti):

- praznični časi – božični in velikonočni čas (namesto bele se lahko uporablja tudi **zlata** barva).
- Gospodovi prazniki
- Marija
- svetniki, ki niso bili mučnenci
- obletnica posvetitve cerkve
- praznična slavja (krst, poroka ipd.).

Barve bogoslužnega leta

Zelena: Barva upanja:

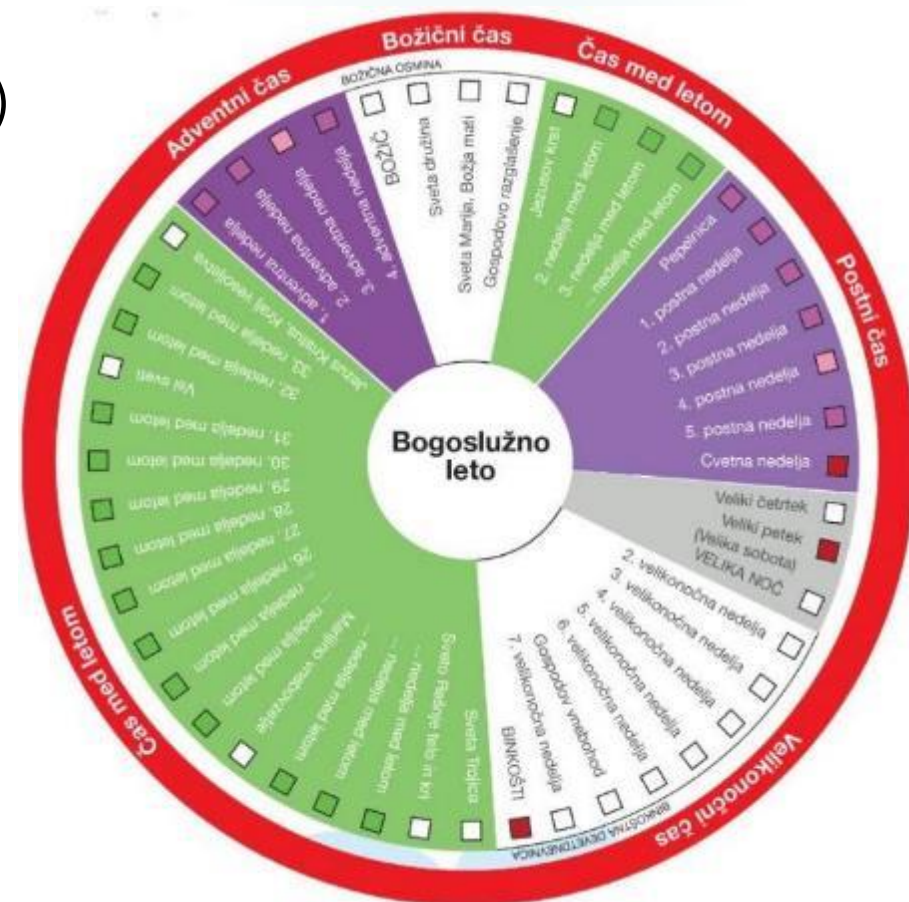
- čas med letom.

Rdeča: Sveti Duh (ognjeno rdeča) in mučeništvo (krvavo rdeča)

- binkošti in birma (ognjeno rdeča)
- cvetna nedelja in veliki petek (pasijon), povišanje sv. križa
- mučenci

Črna: žalost:

- se lahko uporablja na dan spomina vseh vernih rajnih ali pri pogrebih

Bogoslužja in pobožnosti na spletni strani „Hišna Cerkev“ Gottesdienste und Andachten auf der Homepage „Hauskirche leben“

www.kath-kirche-kaernten.at/hauskirche

HausKirche leben

Vorlagen für Gebete, Wort-Gottes-Feiern und Andachten zu Hause, im Kirchenraum
und an anderen öffentlichen Orten

© 15 MIN • LESEZEIT

VERÖFFENTLICHT • 20.07.2021 • INTERNETREDAKTION/KHK

OSNOVE BOGOSLUŽJA

Štiridelni liturgični tečaj

2. del:

**Besedila, obredi in pravila
ob primeru svete maše**

mag. Klaus Einspieler

Krška škofija – Strokovno mesto za Sveto pismo in liturgijo: Tarviser Straße 30, 9020 Celovec.

E-mail: klaus.einspieler@kath-kirche-kaernten.at. Tel.: 0676 8772 2122.

www.kath-kirche-kaernten.at/liturgie

Vsebina in potek evharističnega bogoslužja

To delajte v moj spomin. (Lk 22,19)

Oblika: obed.

Vsebina: Kristusova daritev.

Kajti kolikokrat jeste ta kruh in pijete kelih,
oznanjate Gospodovo smrt, dokler ne pride. (1 Kor 11,26)

Jezus je vzel kruh,

se zahvalil,

ga razlomil,

jim ga dal ...

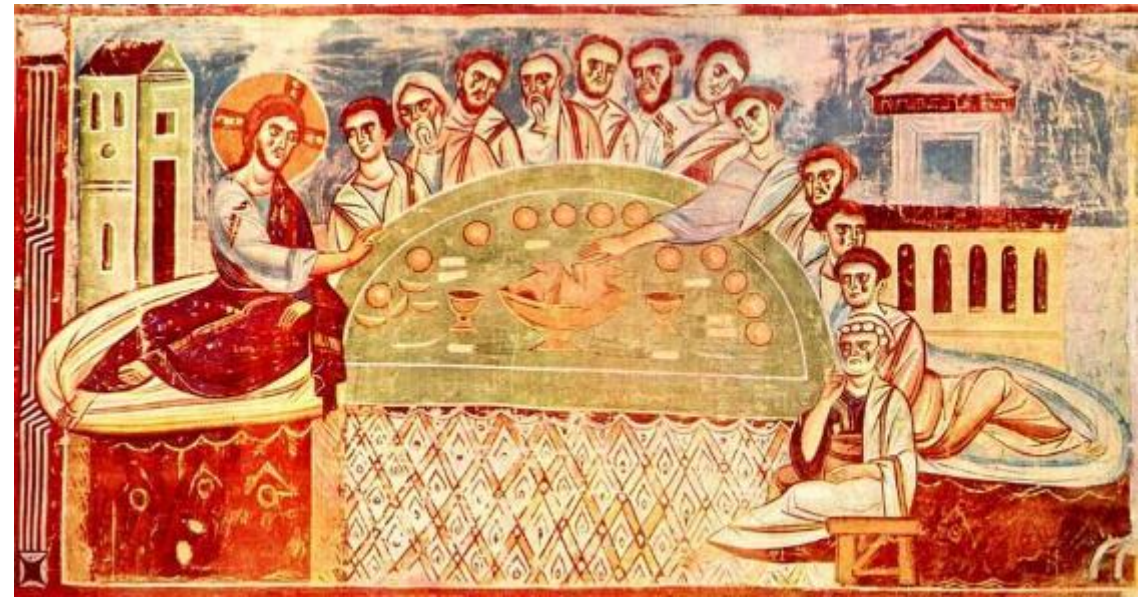
(Lk 22,19)

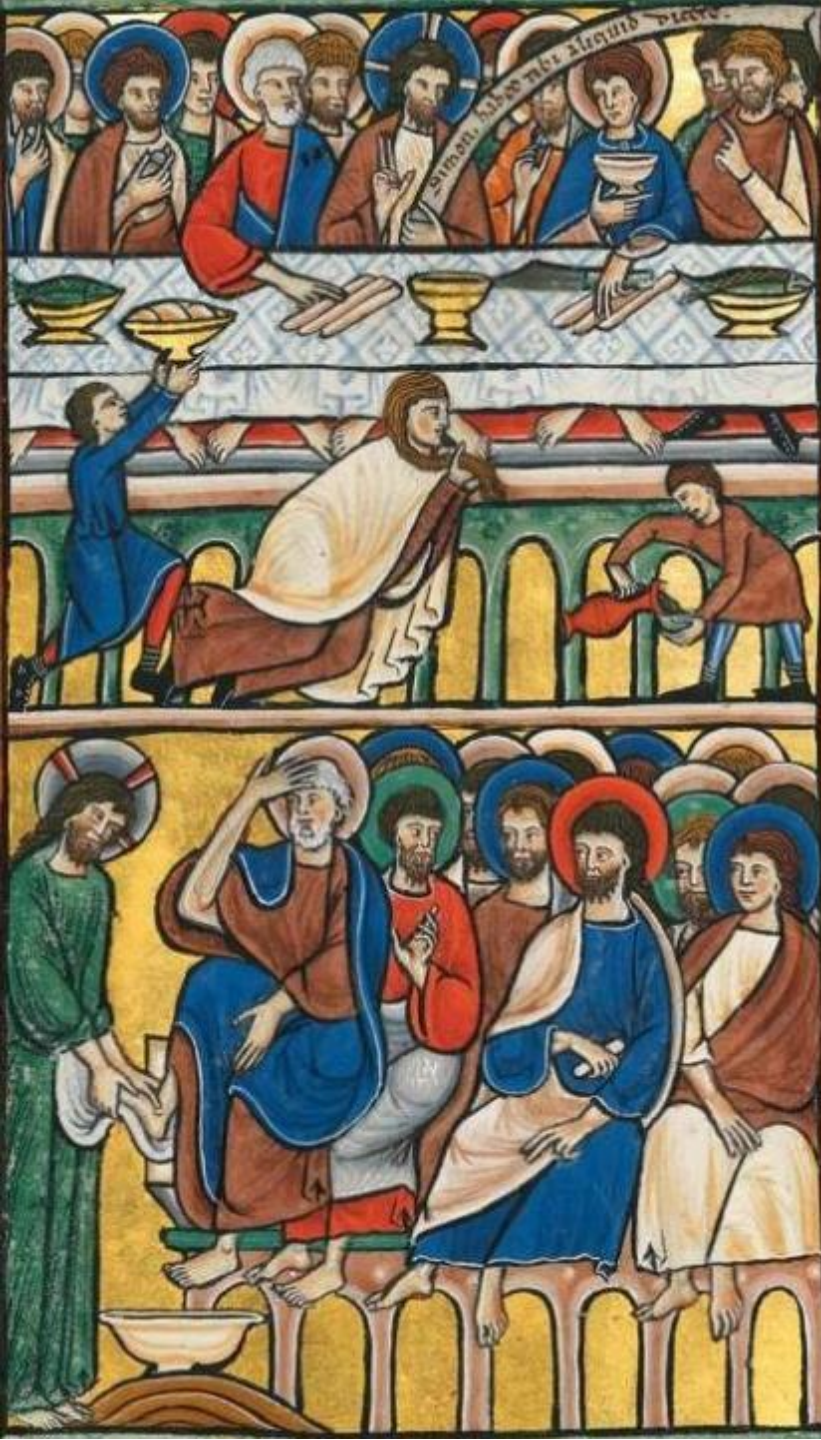
DAROVANJE

EVHARISTIČNA MOLITEV

LOMLJENJE KRUHA

OBHAJILO

Darovanje: Jezus je vzel je kruh

Jezus je vzel pri zadnji večerji kruh.

Najprej se pripravi oltar, ki je Gospodova miza.

Potem prinesejo verniki, ali v njihovem imenu strežniki, kruh in vino.

Kakor v Jezusovem času običajno, se v kelih z vinom nalije malo vode.

Vodo prinesejo strežniki.

Mašnik sprejme darove in jih položi na oltar.

Če je primerno, pokadi darove in oltar, diakon ali pomočnik pa pokadi mašnika in ljudstvo.

Potem si mašnik umije roke.

S tem obredom izrazi željo po notranjem očiščenju, preden se začne osrednji del svete maše.

Poleg tega zbiramo denarne darove za Cerkev in potrebne.

Kajti bogoslužje in skrb za bližnjega sta tesno med seboj povezana.

Potek darovanja

- Verniki prinesejo darove; medtem se poje.
- Mašnik postavi darove na oltar.
- Mašnik si umije roke.
- Prošnja nad darovi.

Prinašanje darov

Po prošnjah se začne petje pri darovanju. Mašnikovi pomočniki razmestijo na oltarju korporal, purifikatorij, kelih in misal.

Primerno je, če verniki svojo udeležbo izrazijo z darovanjem kruha in vina za obhajanje evharistije, ali z drugimi darovi, s katerimi pomagajo potrebam Cerkve in revežev.

Mašnik na primeren način sprejme darove vernikov, pomagajo mu sodelavci; položijo jih na primeren prostor; kruh in vino za evharistijo pa nesejo k oltarju.

(Splošna ureditev Rimskega misala, št. 100 in 101)

Odpev darovanjske pesmi večerne maše velikega četrтка:
Ubi caritas et amor, Deus ibi est.
Kjer ljubezen je resnična, tam je Bog.

Kruh in vino

Kruh in vino sta sad zemlje oz. trte in dela človeških rok in s tem znamenji našega življenja. Vse, kar imamo, prejemamo od Boga.

Vendar je potreben trud, na polju in v vinogradu, da iz žita in grozdja postaneta kruh in vino.

Zelo lepo to izraža molitev iz drugega stoletja:

„Kakor je bil ta kruh, ki ga lomimo, raztrešen po gorah in je eno postal, tako naj se zbere tvoja Cerkev s koncev zemlje v tvojem kraljestvu.“

Hvaljen Bog, Gospod vesolja.

Po tvoji dobroti smo prejeli ta kruh, tebi ga prinašamo:

sad zemlje in dela človeških rok, naj nam postane kruh življenja. *(Rimski misal, str. 268)*

Viri:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d4/Lord%27s_cup_and_Bread.JPG/519px-Lord%27s_cup_and_Bread.JPG?uselang=de;
https://www.abtei-varensell.de/assets/images/7/Abtei_Varensell_Hostie_nb%C3%A4ckerei_Brothostien-70133f07.jpg;
https://media04.meinekirchenzeitung.at/article/2020/02/05/9/3359_XXL.jpg?1580909060

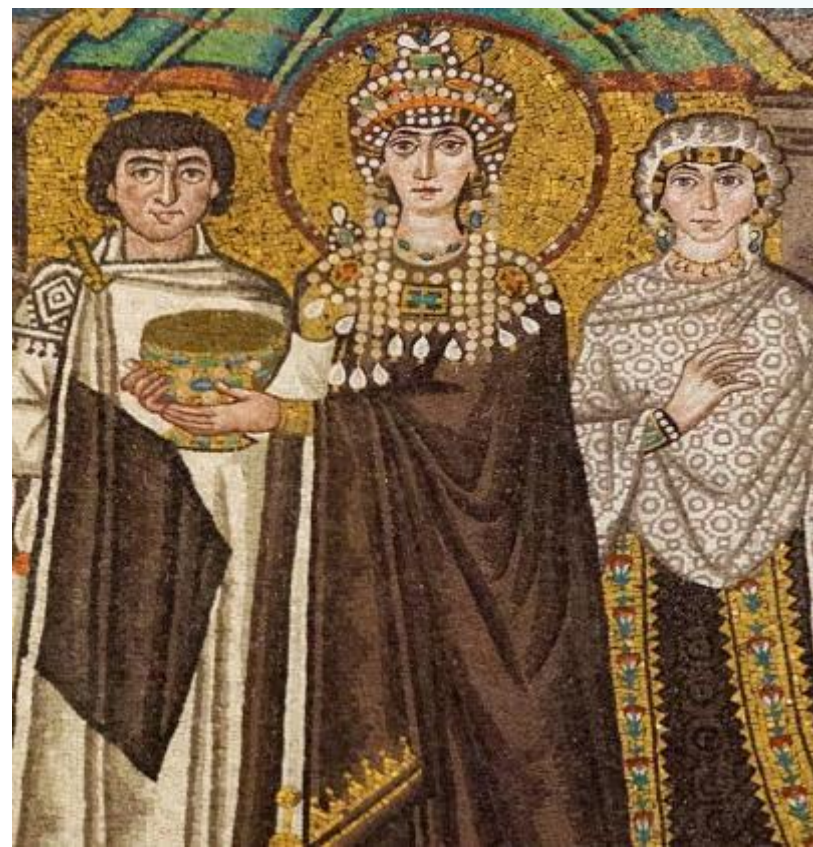
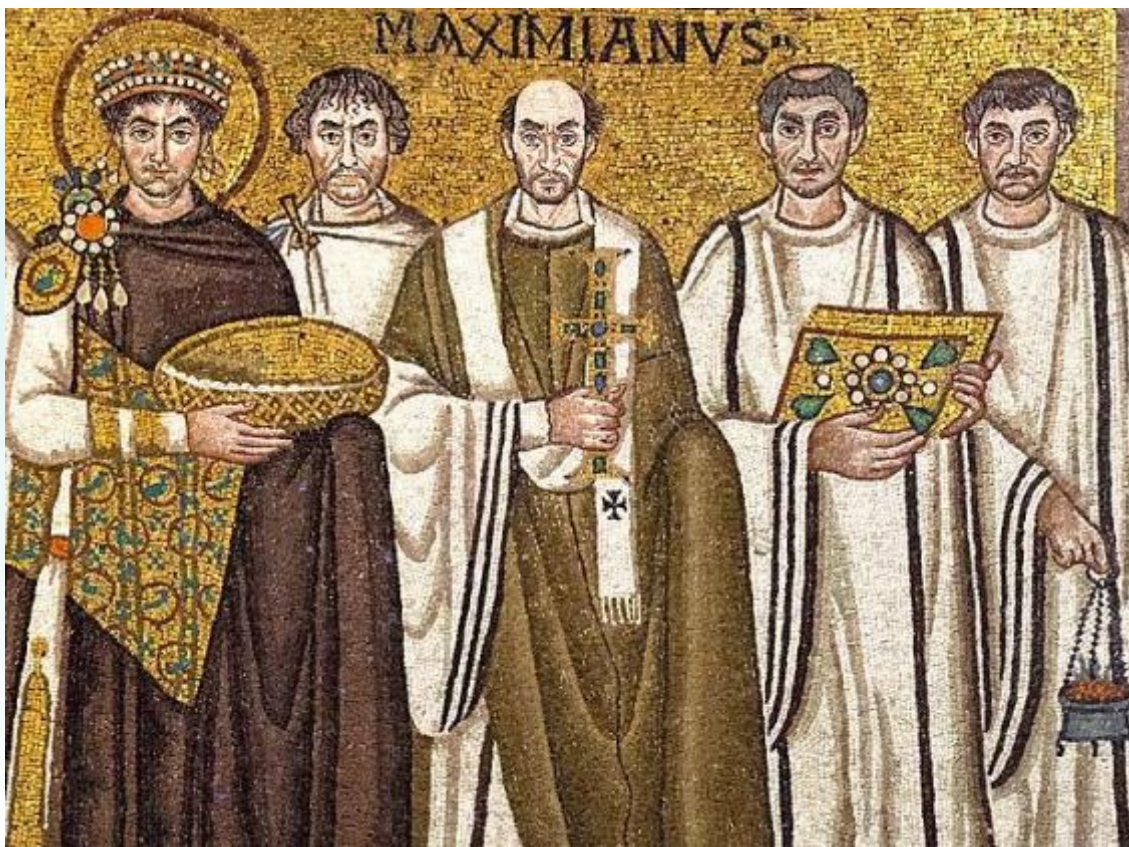
Kelih in posoda za evharistični kruh v antični dobi

Cesar Justinijan s posodo za Kristusovo telo, Ravena – San Vitale, pred 547

Vir: Roger Culos; <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2c/Sanvitale03.jpg/1280px-Sanvitale03.jpg?uselang=de>

Cesarica Teodora s kelihom, Ravena – San Vitale, pred 547

Vir: Roger Culos; [https://commons.wikimedia.org/wiki/San_Vitale_\(Ravenna\)?uselang=de#/media/File:Sanvitale04.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/San_Vitale_(Ravenna)?uselang=de#/media/File:Sanvitale04.jpg)

Daritev Abela in Melkizedeka, Ravena – San Vitale, pribl. 540

Vir: Roger Culos; <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sanvitale02.jpg?uselang=de>

Ta kelih je nova zaveza v moji krvi.
(1 Kor 11,25)

Čašo odrešenja bom vzdignil
in klical bom ime GOSPODOVO.
(Ps 116,13)

Pred mano pogrinjaš mizo
vpričo mojih nasprotnikov;
z oljem mi maziliš glavo,
moja čaša je prepolna.
(Ps 23,5)

Kelih, Benetke – Sv. Marko, 10. stol.

Vir: http://www.meravigliedivenezia.it/de/virtuelle-objekte/TSM_028.html

Sodobni kelih in patena

Vir: <https://www.ruprechtskirche.at/wp-content/uploads/2022/06/Ruprecht-Altar-Brot-Kelch.jpg>

Prošnja nad darovi

Na sredi oltarja, obrnjen k ljudem, mašnik razprostre in sklene roke ter pravi:

Molite, bratje in sestre, da Bog, vsemogočni Oče,
sprejme mojo in vašo daritev.

Občestvo odgovori:

Naj sprejme Gospod daritev iz tvojih rok, v hvalo in čast svojemu imenu,
v blagor tudi nam in vsej svoji sveti Cerkvi.

Nato mašnik z razprostrtima rokama moli prošnjo nad darovi. Na praznik Rešnjega telesa na primer:

Gospod, naš Bog,
kruh, ki ga darujemo, je pripravljen iz mnogih zrn
in vino iz mnogih jagod.

Prosimo te, podari svoji Cerkvi mir in edinost,
kar ti darovi skrivnostno pomenijo.

Po Kristusu, našem Gospodu.

Občestvo: Amen.

Evharistična molitev: Jezus se je zahvalil

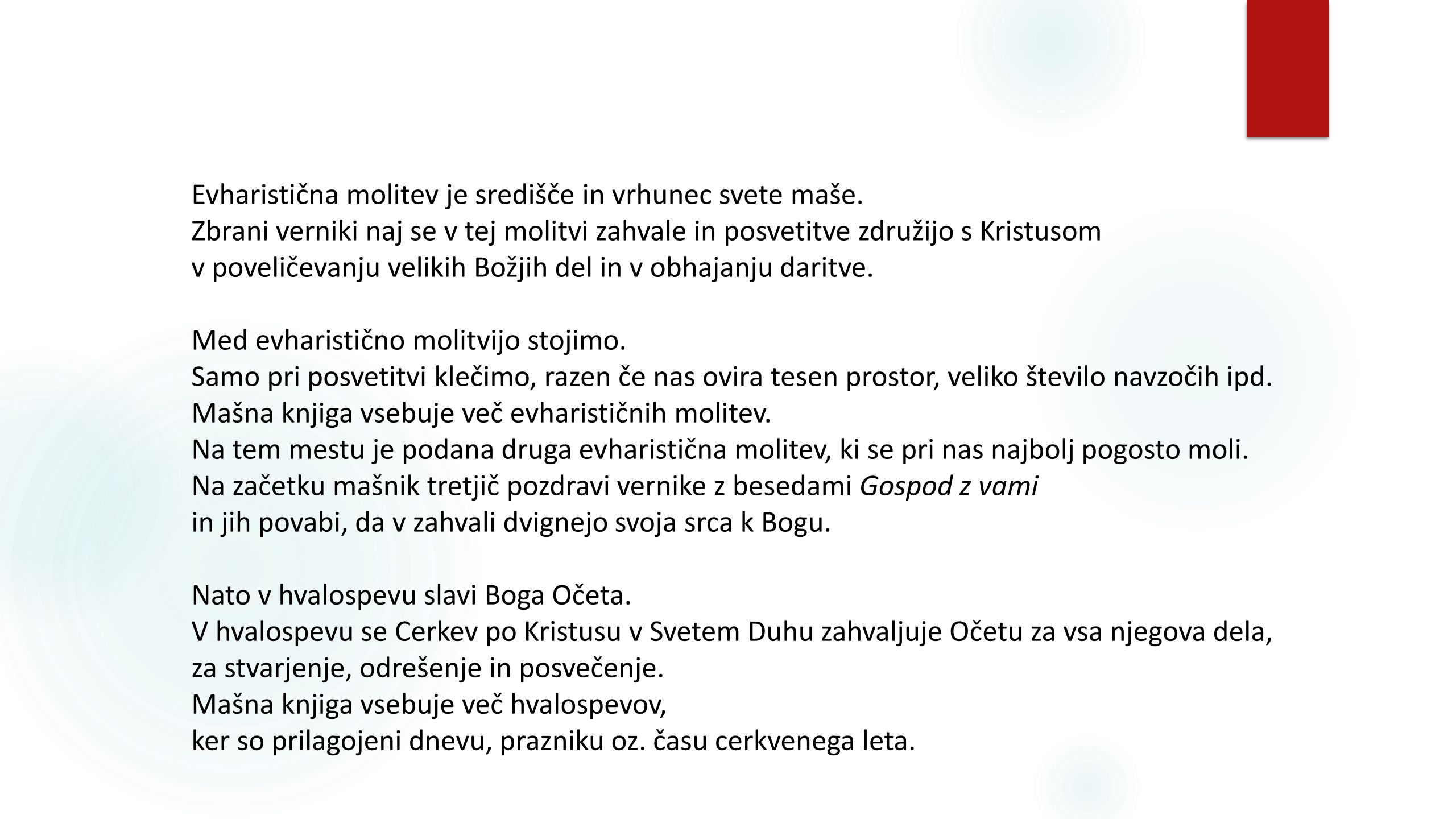
Pri zadnji večerji se je Jezus Bogu zahvalil.

Tudi evharistična molitev vsebuje hvalospev in zahvalo.

Zgrajena je iz več delov; to so:

- dialog na začetku
- hvalospev
- Spev „Svet – Sanctus“
- postsanctus
- epikleza pred posvetitvijo
- besede postavitve in posvetitve
- aklamacija (Skrivnost vere ...)
- anamneza in daritev
- epikleza po posvetitvi
- spomini
- sklepni slavospev
- Amen vernikov

Evharistična molitev je središče in vrhunec svete maše.
Zbrani verniki naj se v tej molitvi zahvale in posvetitve združijo s Kristusom
v poveličevanju velikih Božjih del in v obhajanju daritve.

Med evharistično molitvijo stojimo.
Samo pri posvetitvi klečimo, razen če nas ovira tesen prostor, veliko število navzočih ipd.
Mašna knjiga vsebuje več evharističnih molitev.
Na tem mestu je podana druga evharistična molitev, ki se pri nas najbolj pogosto moli.
Na začetku mašnik tretjič pozdravi vernike z besedami *Gospod z vami*
in jih povabi, da v zahvali dvignejo svoja srca k Bogu.

Nato v hvalospevu slavi Boga Očeta.
V hvalospevu se Cerkev po Kristusu v Svetem Duhu zahvaljuje Očetu za vsa njegova dela,
za stvarjenje, odrešenje in posvečenje.
Mašna knjiga vsebuje več hvalospevov,
ker so prilagojeni dnevu, prazniku oz. času cerkvenega leta.

Evharistična molitev: Dialog na začetku in hvalospev

Mašnik: **Gospod z vami.**

Občestvo: **In s tvojim duhom.**

Mašnik: **Kvišku srca.**

Občestvo: **Imamo jih pri Gospodu.**

Mašnik: **Zahvalimo se Gospodu, našemu Bogu.**

Občestvo: **Spodobi se in pravično je.**

Mašnik nadaljuje (hvalospev): **Res se spodobi in je pravično, primerno in zveličavno, da se tebi, sveti Oče, vedno in povsod zahvaljujemo po tvojem ljubljennem Sinu Jezusu Kristusu, tvoji Besedi, po kateri si vse ustvaril. Njega si poslal, da bi nas osvobodil in odrešil. Postal je človek po Svetem Duhu in se rodil iz Device Marije. Da bi spolnil tvojo voljo in ti pridobil sveto ljudstvo, je v trpljenju razpel roke na križu, premagal smrt in razodel zmagoslavno vstajenje. Zato oznanjamo tvojo slavo z angeli in vsemi svetniki in združeni z njimi kličemo:**

Svet, svet, svet ...

Evharistična molitev: Svet

S tem spevom se pridružimo nenehnemu poveličevanju Boga, ki ga nebeška Cerkev prepeva trikrat svetemu Bogu.

Prvi del speva, *Svet*, je vzet iz Izaijeve knjige.

Prerok vidi Gospoda in sliši serafe (anžele) prepevati:

„Svet, svet, svet je Gospod nad vojskami,

vsa zemlja je polna njegovega veličastva“ (Iz 6,3).

Drugi del, *Blagoslovljen*, pa je vzet iz psalma 118,25.

Svet, svet, svet si ti, Gospod, Bog vsega stvarstva.

Polna so nebesa in zemlja tvoje slave.

Hozana na višavah.

Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem.

Hozana na višavah.

Vsak naj zapoje v ljubezni prevzet,

trikrat in tisočkrat svet, svet, svet, svet!

Dolžno ti damo čast, saj smo vsi tvoja last,

pridi nam grehe odvet! (*Verni kristjani: SG 399, GLORIA 502*)

Ergitur deuenit
dne pater per ihm
xpm filium tuum
dnm nrm supplices
rogamus & petimus
uti accepta habeas hec do-
na her-
na her-
na her san-
cta sacrificia
illibata In primis que tibi offerim
p ecclia tua sancta catholica qua
pacificare custodire adiuuare et re-
gere digneris toto orbe terraru una
famulo tuo papa nro R et antistite
nro R et rege nro R & omnibus
cardinibus atq catholice & aplice fi-
dei cultoribus **D**eueneto dne famu-
loru famularu q; tuaru R & omniu

Evharistična molitev: Postsanctus in epikleza

Postsanctus

Besedilo molitve še enkrat navezuje na vzklikanje (Svet).
Nato sledi prošnja, naj Sveti Duh posveti darove.

Resnično si svet, Gospod, naš Bog, vir vse svetosti.

Epikleza

V epiklezi prosi Cerkev Očeta, naj pošlje svojega Svetega Duha na kruh in na vino, da po njegovi moči postaneta telo in kri Jezusa Kristusa.
Po posvetitvi in anamnezi pa prosi, da bi bili vsi, ki so udeleženi pri evharistiji, po istem Duhu eno telo in en duh v Kristusu.

Zato posvéti, prosimo, po svojem Duhu te darove,
da nam postanejo telo ✠ in kri našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Evharistična molitev: Besede postavitve in posvetitve

Besede postavitve in posvetitve so jedro evharistične molitve. Kristusove besede, njegovo dejanje in moč Svetega Duha storijo, da pod podobama kruha in vina postane zakramentalno navzoč Kristus. Zato verniki po možnosti klečijo. Kjer je običajno, se na tem mestu pozvoni.

Ko je šel prostovoljno v trpljenje,
je vzel kruh, se zahvalil, ga razlomil, dal svojim učencem in rekel:
VZEMITE IN JEJTE OD TEGA VSI, TO JE MOJE TELO, KI SE DAJE ZA VAS.

Prav tako je po večerji vzel kelih,
se spet zahvalil, ga dal svojim učencem in rekel:
VZEMITE IN PIJTE IZ NJEGA VSI,
TO JE KELIH MOJE KRVI NOVE IN VEČNE ZAVEZE,
KI SE ZA VAS IN ZA VSE PRELIVA V ODPUŠČANJE GREHOV.
TO DELAJTE V MOJ SPOMIN.

Evharistična molitev: Aklamacija, anamneza in daritev

Verniki vstanejo in stojijo do obhajila.

Sveti Pavel je Korinčanom razlagal, da pri evharistiji oznanjamo Gospodovo smrt, dokler ne pride (1 Kor 11,26).

Njegove besede nam pomagajo, da priznamo na samem višku to osrednjo skrivnost naše vere. Tudi v anamnezi, ki zdaj sledi, se Cerkev spominja Kristusove smrti in njegovega vstajenja, saj je evharistija slavje Kristusovega prehoda iz temine smrti v luč vstajenja in Božjega življenja. Cerkev prinaša Očetu darovanje njegovega Sina, ki nas spravlja z Očetom. Hkrati naj bi se verniki navadili darovati Očetu tudi sami sebe in tako postali vedno bolj podobni Jezusu Kristusu.

Mašnik: **Skrivnost vere.**

Občestvo: **Tvojo smrt oznanjamo, Gospod,
in tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi.**

Mašnik: **Sveti Oče, spominjamo se Kristusove smrti in vstajenja.**

Darujemo ti kruh življenja in kelih zveličanja.

Zahvaljujemo se ti, da smemo biti tu pred teboj in ti služiti.

Evharistična molitev: Epikleza, spomini

Ponovno prosimo za moč Božjega Duha, da bi postali eno telo in en duh.

Evharistijo obhajamo vedno v občestvu z vso Cerkvijo.

Zaradi tega molimo za papeža in škofe, služabnike edinosti.

Cerkev skrivnostno združuje žive in mrtve, zemljo in nebesa.

Zato prosimo za rajne, da bili deležni odrešenja.

Pa tudi zemeljska Cerkev prosi Božjega usmiljenja,

da bo dosegla cilj svoje poti v nebeški skupnosti z Božjo Materjo in vsemi svetimi.

Mašnik: **Ponižno prosimo,**

naj nas Sveti Duh po prejemu Kristusovega telesa in njegove krvi združi, da bomo vsi eno.

Spomni se, Gospod, svoje Cerkve, razširjene po vsem svetu.

Spopolni jo v ljubezni, skupaj z našim papežem I., našim škofom I., in vsemi, ki služijo oltarju.

Spomni se tudi naših bratov in sester, ki so zaspali v upanju na vstajenje in vseh ljudi, ki so umrli v tvoji milosti, in jim daj, da bodo gledali tvoje obličje.

Prosimo te, usmili se nas vseh, da bomo v večnem življenju skupaj z Božjo materjo Devico Marijo, z njenim ženinom svetim Jožefom, z apostoli in vsemi svetimi, ki so živeli v tvoji ljubezni, in te bomo hvalili in slavili po tvojem Sinu Jezusu Kristusu.

Evharistična molitev: Sklepni slavospev

V sklepnem slavospevu še enkrat izražamo poveličevanje Boga.
Dviga se k Bogu:

po Kristusu, ki je **srednik** med zemeljskim in nebeškim svetom;
s Kristusom, ki je postal kot človek naš **brat**;
v Kristusu, ki je pravi **Bog**.

Mašnik: **Po Kristusu, s Kristusom in v Kristusu,**
tebi, vsemogočnemu Očetu,
v občestvu Svetega Duha
vsa čast in slava na vse veke vekov.

Občestvo: **Amen.**

Obhajilni obred: Jezus je razlomil kruh in ga dal učencem

Pri zadnji večerji je Jezus razlomil kruh in ga dal učencem.

To se dogaja pri sveti evharistiji.

Mašnik razlomi kruh in vernikom deli Kristusovo telo (in njegovo kri).

Obhajilni obred je sestavljen iz teh delov, ki jih najdemo tudi pri obhajanju bolnikov:

- Oče naš z embolizmom (prošnjo za odrešenje)
- prošnja za mir ter obred miru in sprave
- lomljenje kruha in spev „Jagnje Božje“
- priprava na prejem obhajila
- obhajilo in obhajilni spev
- zahvala / hvalnica
- sklepna prošnja.

Obhajilni obred: Oče naš in embolizem

Na začetku obhajilnega obreda je molitev Očenaša.

V njej prosimo za vsakdanji kruh in odpuščanje grehov, da bi bili vredni pristopiti h Gospodovi mizi.

Tako imenovani embolizem, molitev mašnika po Očenašu, razvije zadnjo prošnjo Gospodove molitve.

Nato ljudstvo sklene Očenaš s slavospevom *Tvoje je kraljestvo ...*

Ta starodavni obrazec iz 2. stoletja še enkrat poudari hrepenenje po prihodu Božjega kraljestva.

Oče naš ...

Mašnik: Reši nas, vsega hudega, vsemogočni Oče, podari nam mir v naših dneh.

Usmiljeno pomagaj, da se bomo varovali greha in bomo varni pred vsakim nemirom, ko polni blaženega upanja pričakujemo prihod našega Odrešenika Jezusa Kristusa.

Občestvo: *Tvoje je kraljestvo, tvoja je oblast in slava vekomaj.*

Obhajilni obred: Obred sprave in miru

Ta molitev je poglobitev prošnje za mir.

Mašnik: **Gospod Jezus Kristus, svojim apostolom si rekel:
Mir vam zapustim, svoj mir vam dam.
Ne glej na naše grehe, ampak na vero svoje Cerkve.
Utrdi jo v miru in jo vodi k popolni edinosti,
da se izpolni tvoja volja, ki živiš in kraljuješ vekomaj.**

Gospodov mir bodi vedno z vami.

Občestvo: **In s tvojim duhom.**

Diakon / Mašnik: **Jezus blagruje tiste, ki delajo za mir;
zato si v znamenje miru in sprave izrazimo spoštovanje in ljubezen.**

Vsi si po krajevni navadi med seboj izrazijo mir in ljubezen,
mašnik pa izrazi mir in spravo diakonu ali pomočniku.

Obhajilni obred: Jezus je razlomil je kruh

Kretnja lomljenja kruha je bila v času apostolov tako značilna za evharistični obed, da so ponekod sveto mašo imenovali lomljenje kruha.

Tako sta učenca, ki sta s Kristusom hodila v Emavs, spoznala Gospoda po lomljenju kruha (Lk 24,31).

Da je to dejanje osrednjega pomena, poudarja tudi misal:

Mašnik vzame hostijo in jo nad pateno razlomi ter košček spusti v kelih.

Medtem pojemo ali molimo:

Jagnje božje, ki odjemlješ grehe sveta, usmili se nas.

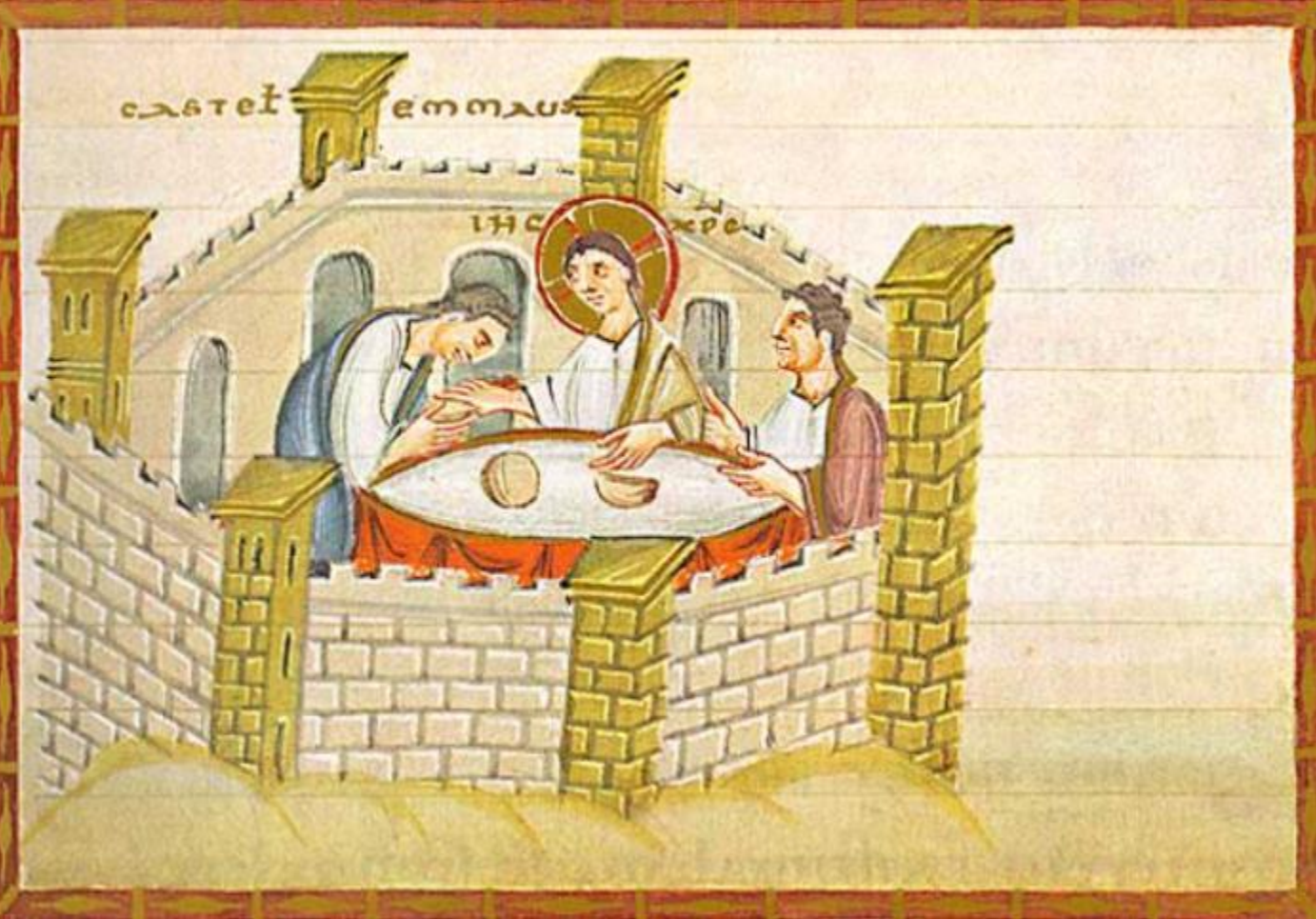
Jagnje božje, ki odjemlješ grehe sveta, usmili se nas.

Jagnje božje, ki odjemlješ grehe sveta, podari nam mir.

To lahko tudi večkrat ponovimo, če traja lomljenje kruha dalj časa.

Zadnjikrat pa rečemo: „Podari nam mir.“

(Rimski misal, str. 427)

Apostol Pavel pravi, da je kruh, ki ga lomimo, udeležba pri Kristusovem telesu:

Mar kruh, ki ga lomimo ni udeležba pri Kristusovem telesu? Ker je en kruh, smo mi, ki nas je veliko, eno telo, ker smo vsi deležni enega kruha. (1 Kor 10,16-17)

Med lomljenjem kruha pojemo ali molimo vzklik Jagnje božje. Z besedami Janeza Krstnika, ki je imenoval Kristusa „Božje Jagnje, ki odvzema greh sveta“ (Jn 1,29), se pripravimo na skupnost s Kristusom, ki je pravo velikonočno jagnje.

Zadnja prošnja pa izraža željo po miru, ki je dar Vstalega. Občestvo odgovori z besedami stotnika iz Kafarnauma – „Gospod, nisem vreden ...“.

Evharistija je Božji dar, ki si ga človek ne more zaslužiti.

Po starem običaju mašnik košček hostije spusti v kelih.

Simbolika evharističnih podob

Kristusovo telo:

- edinstvo
- skupnost s Kristusom in Cerkvijo

Kristusova kri:

- daritev na križu
- odpuščanje grehov in sprava
- Božje življenje
- nebeška gostija

Obhajilo: Jezus jim je dal kruh

Evharistični obed je prispodoba Jagnjetove gostije v nebeški slavi.
Zato obhajilni spev izraža veselje in hvaležnost za odrešenje.

K obhajilu pristopimo dostojno.

Bolj primerno je, da stojimo ali klečimo drug ob drugem, ker to izraža skupnost.

Po končanem obhajanju mašnik ali diakon (ali mašni pomočnik)
očisti pateno nad kelihom in nato še kelih.

Mašnik gre nato lahko k sedežu.

Če se zdi primerno, je lahko nekaj časa sveta tihota ali pa petje oz. molitev psalma ali hvalnice.

Med sveto tihoto verniki lahko sedijo.

S prošnjo po obhajilu se konča obhajilni obred.

Verniki vstanejo in stojijo do konca sv. maše.

OSNOVE BOGOSLUŽJA

Štiridelni liturgični tečaj

3. del:

Simbolika in zgodovina bogoslužnega prostora

mag. Klaus Einspieler

Krška škofija – Strokovno mesto za Sveto pismo in liturgijo: Tarviser Straße 30, 9020 Celovec.

E-mail: klaus.einspieler@kath-kirche-kaernten.at. Tel.: 0676 8772 2122.

www.kath-kirche-kaernten.at/liturgie

Profani in sakralni prostor

Skorajda vse kulture razlikujejo med *sakralnimi* in *profanimi* prostori. Izraz *sakralen* (svet, posvečen) se lahko nanaša na kraje, predmete in celo osebe. Izvzeti so iz vsakdanjega življenja in se nanašajo na Boga (oz. božanstvo).

Vzemimo kot primer antični tempelj.

V notranjosti se nahaja najsvetejši prostor (cella) s kipom božanstva.

Dostop je omejen na določen krog oseb (na primer na duhovščino).

Stebri obdajajo ta osrednji prostor, stojijo torej pred njim (pro-fanum).

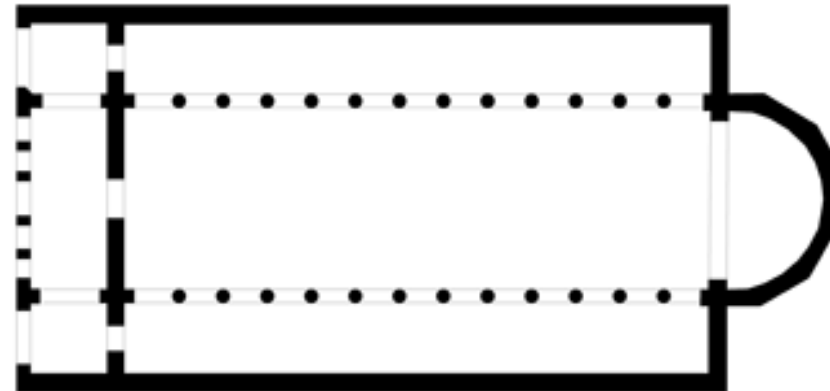
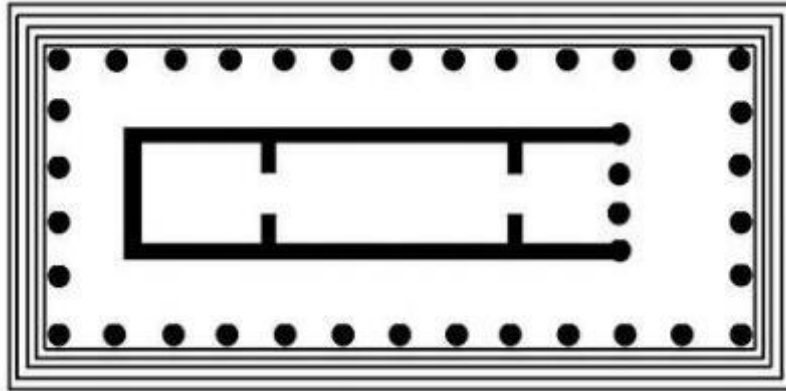
Lahko bi rekli, da so prispodoba preprostega človeka, ki nima neposrednega dostopa do najsvetejšega.

V krščanski baziliki to ni tako:

stebri so v notranjosti prostora; to pomeni, da so vsi verniki v svetišču.

To je v skladu s svetopisemskim izročilom (1 Kor 3,16-17; Ef 2,19-22).

Tempelj in bazilika

Viri:

https://static.wixstatic.com/media/945e31_a598e3bd53e4498480ffa1c6127b16a2~mv2.jpg/v1/fill/w_464,h_239,al_c,q_80,usm_0.66_1.00_0.01,enc_auto/Selinunte%20D_edited.jpg;

https://www.symbolonline.de/images/7/79/San_Apollinare_Nuovo.gif;

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/38/Temple_of_Hephaestus_%28Southwest%29%2C_Athens_-_20070711b.jpg/640px-Temple_of_Hephaestus_%28Southwest%29%2C_Athens_-_20070711b.jpg;

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/02/Athena_Parthenos_LeQuire.jpg/384px-Athena_Parthenos_LeQuire.jpg;

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/0a/Basilica_di_Sant%27Apollinare_in_Classe_2.jpg/640px-Basilica_di_Sant%27Apollinare_in_Classe_2.jpg?uselang=de;

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/ba/AZ003_Basilica_di_Sant%27Apollinare_in_Classe_-_Ravenna_-_jpg/640px-AZ003_Basilica_di_Sant%27Apollinare_in_Classe_-_Ravenna_-_jpg?uselang=de

Sveti kraji v Stari zavezi

- Kraji, kjer se je Bog prikazal (1 Mz 28,10-22: Jakob v Bet-Elu; 2 Mz 19,10-13: Izrael na Sinaju)
- Šotorsko svetišče v puščavi (2 Mz 40,34-38)
- Jeruzalemski tempelj (1 Kr 8,22-53)
- Tempelj, Božja hiša (1 Kr 8,27)?
- Tempelj kot kraj molitve, odpuščanja in opravičenja
- Tempelj kot kraj, ki si ga je izbral Bog, da bi tam bivalo njegovo ime (1 Kr 8,16)
- Tempelj in shodnica

Svetišče v Novi zavezi

Evangelij po Janezu

In Beseda je postala meso in se naselila med nami.
Videli smo njeno veličastvo,
veličastvo, ki ga ima od Očeta kot edinorojeni Sin,
polna milosti in resnice. *(Jn 1,14)*

Podrite ta tempelj in v treh dneh ga bom postavil. (...)
On pa je govoril o templju svojega telesa. *(Jn 2,19.21)*

Pride pa ura in je že zdaj, ko bodo pravi častilci častili Očeta v duhu in resnici. *(Jn 4,23)*

Evangelij po Mateju

Jezus je spet zakričal z močnim glasom in izročil duha.
In glej, zagrinjalo v templju se je pretrgalo na dvoje od vrha do tal. *(Mt 27,50-51)*

Pisma apostola Pavla

Mar ne veste, da ste Božji tempelj in da Božji Duh prebiva v vas?
Če pa kdo Božji tempelj uničuje, bo Bog uničil njega.
Božji tempelj je namreč svet, in to ste vi. *(1 Kor 3,16-17)*

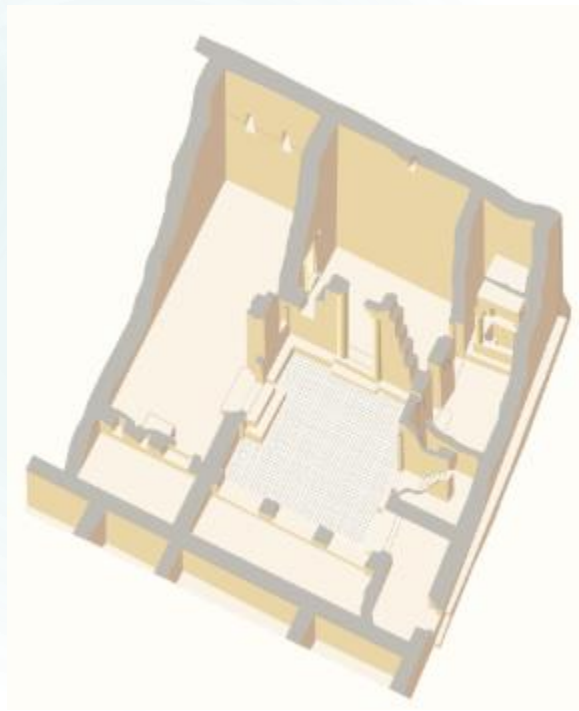
Potemtakem niste več tujci in priseljenci,
temveč sodržavljeni svetih in domačini pri Bogu.
Sezidani ste na temelju apostolov in prerokov.
Vogalni kamen pa je sam Kristus Jezus,
v katerem se zedinja celotna zgradba,
tako da raste v svet tempelj v Gospodu.
Vanj se z drugimi tudi vi vzdavate za Božje bivališče v Duhu. *(Ef 2,19-22)*

Zgodovina cerkvenega prostora: Hišna cerkev v antični dobi

Dan za dnem so se enodušno in vztrajno zbirali v templju,
lomili kruh po domovih
ter uživali hrano z veselim in preprostim srcem. (Apd 2,46)

Primer: Hišna cerkev v mestu Dura Evropos v Siriji (232)

Zgodovina cerkvenega prostora: Bazilike v pozni antični dobi

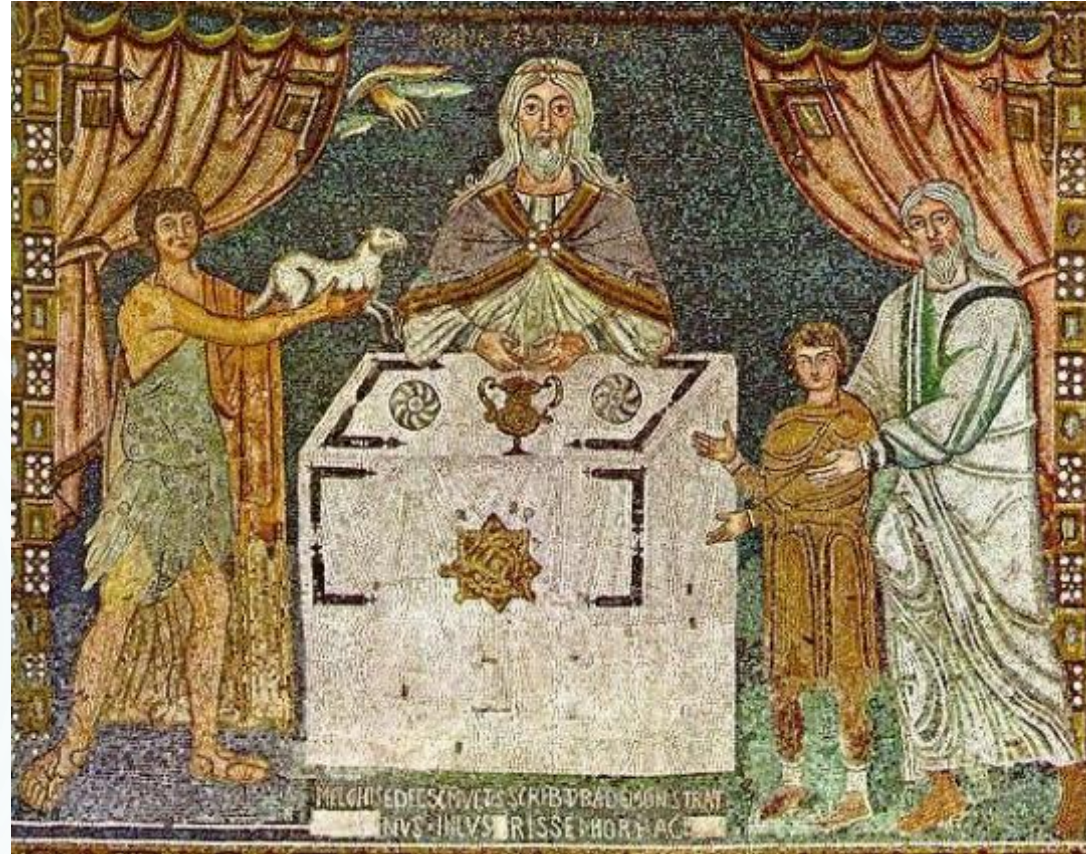
Primer: Santa Sabina v Rimu (po 422)

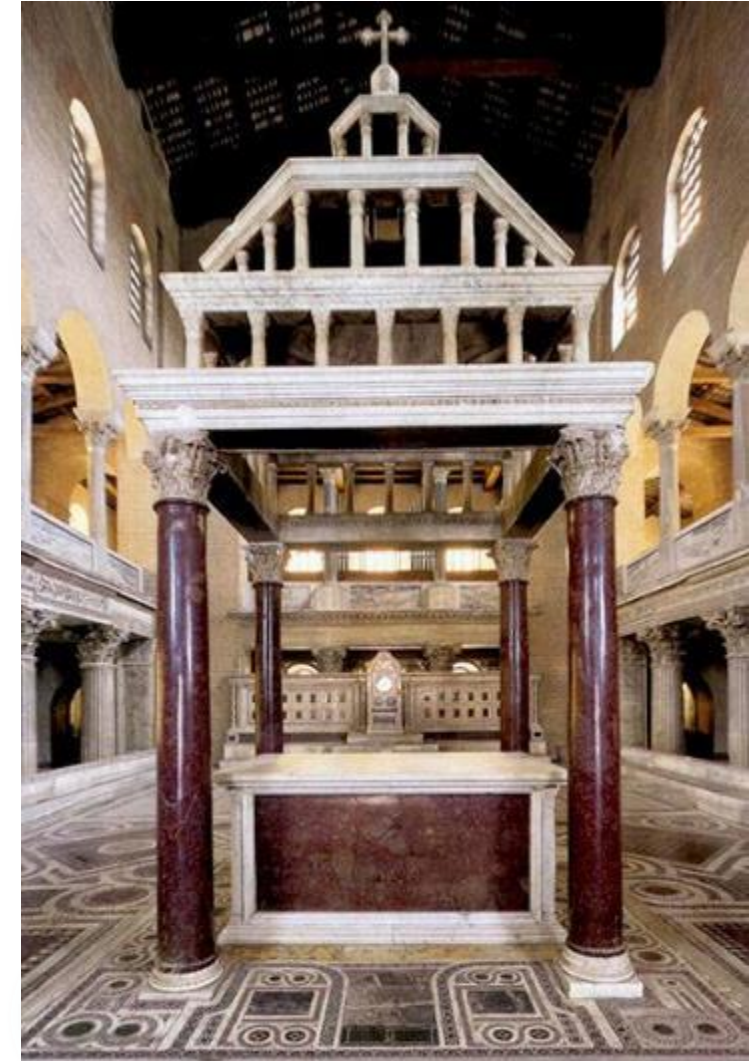

Vira: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8e/Santa_sabina%2C_interno_02.jpg/1280px-Santa_sabina%2C_interno_02.jpg?uselang=de
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/46/Santa_Sabina_Kreuzigung.jpg/1024px-Santa_Sabina_Kreuzigung.jpg

Zgodovina cerkvenega prostora: Oltar v antičnih bazilikah

Viri:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/42/Sacrific_classe.jpg?uselang=de;
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/08/H008008_Basilica_di_Sant%27Apolinare_in_Classe_-_Ravenna_.jpg/868px-H008008_Basilica_di_Sant%27Apolinare_in_Classe_-_Ravenna_.jpg?uselang=de;
<https://1.bp.blogspot.com/-euyB4AOxDWg/YOXC9YizLI/AAAAAAAA7z8/86fkckFx8l0uAi61wpXgN0Vg6RvQt00tgCLcBGAsYHQ/s16000/san-lorenzo2.jpg>

Zgodovina cerkvenega prostora: Ambon v antičnih bazilikah

Vira:

https://2.bp.blogspot.com/-O98ERsI3jwU/XOKpe2wzMqI/AAAAAACVUY/YbcYaIFDHAUOiRCfQQ3wWr0xWSCGMd2HwClcBGAs/s1600/DSC_0712%2B%2528Copia%2529.JPG

<https://1.bp.blogspot.com/-0ef8-KV07oo/X9IYC0haf3I/AAAAAAAAlv/m-mRiV0ub8k1BFInfQbsn6LQWRf2qO7MwCLcBGAsYHQ/s2000/Basilica%2Bbonoriana%252C%2BNavata%2Bcentrale%252C%2BAmbone%2BVangelo%2B1.JPG>

Zgodovina cerkvenega prostora: Katedra v antičnih bazilikah

Vira:
https://www.wikiwand.com/en/Archbasilica_of_Saint_John_Lateran
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/30/SanVitale27.jpg?uselang=de>

Zgodovina cerkvenega prostora: Baptisteriji v antični dobi

Viri:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/94/Battistero_degli_Ortodossi_%28Neoniano%29%2C_Ravenna%2C_Italia_%28%29.JPG/512px-Battistero_degli_Ortodossi_%28Neoniano%29%2C_Ravenna%2C_Italia_%28%29.JPG?uselang=de

<http://www.heritage-route.eu/en/ravenna/places/#.YvTraXZBxPY>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/bb/Mamshit_Ostkirche_Taufbecken.JPG/640px-Mamshit_Ostkirche_Taufbecken.JPG?uselang=de

Zgodovina cerkvenega prostora: Romanska cerkev

Prvi primer: Stolnica v Krki na Koroškem

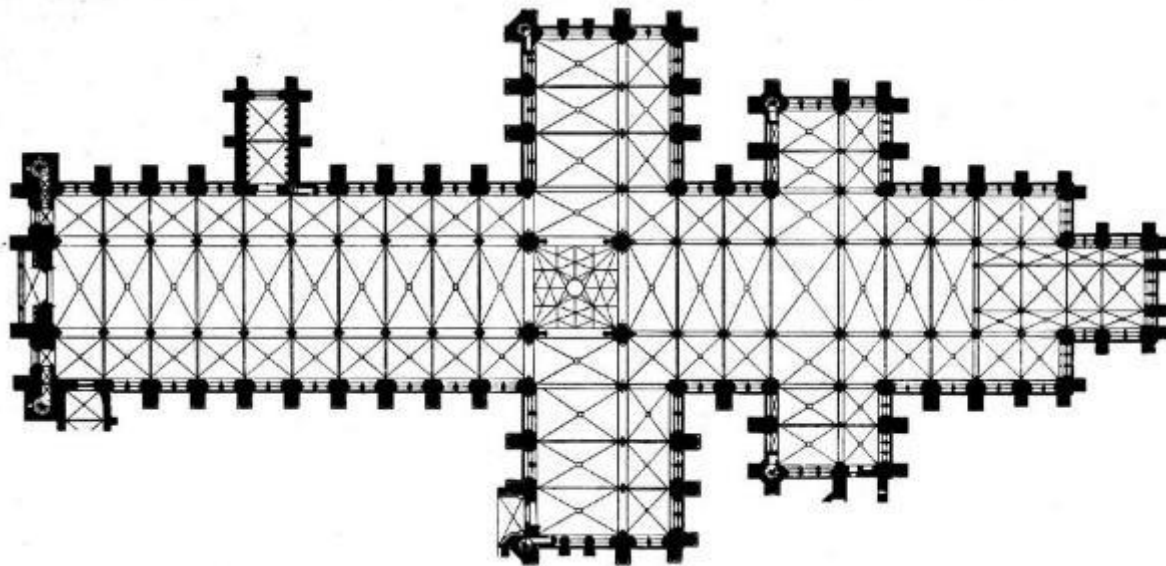
Zgodovina cerkvenega prostora: Romanska cerkev

Drugi primer: Župnijska cerkev Zweinitz blizu Krke

Zgodovina cerkvenega prostora: Gotska katedrala

Primer: Salisbury Cathedral

Zgodovina cerkvenega prostora: Gotska katedrala

Oltarna ograja (Lincoln Cathedral in Wechselburg)

Zgodovina cerkvenega prostora: Gotska cerkev

Oltar: Podgorje, Lincoln, Grades

Viri:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fc/Maria_Elend_Kirche_Nothelferaltar_01.jpg/602px-Maria_Elend_Kirche_Nothelferaltar_01.jpg;

<https://p0.pikist.com/photos/986/341/high-altar-lincoln-cathedral-carved-stone-screen-west-facing-altar-christianity-anglo-catholic.jpg>

https://www.pfarre-grades.at/wp-content/uploads/2021/04/Fluegelaltar_offen-768x1024.jpg

Zgodovina cerkvenega prostora: Gotska cerkev

Prostor za Najsvetejše: Thörl, Grades, Heiligenblut

Viri: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9c/Th%C3%B6rl-Maglern_Sakramentshaus.JPG/368px-Th%C3%B6rl-Maglern_Sakramentshaus.JPG; <https://www.pfarre-grades.at/wp-content/uploads/2021/04/Sakramentsnische-1152x1536.jpg>;
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/22/Heiligenblut_-_Pfarrkirche_-_Sakramentshaus1.jpg/362px-Heiligenblut_-_Pfarrkirche_-_Sakramentshaus1.jpg?uselang=de

Zgodovina cerkvenega prostora: Gotska cerkev

Krstilnik (Sv. Štefan na Dunaju in Hüttenberg)

Viri: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8a/Wien.Stephansdom.jpg>;
https://gemeinden.erzbistum-koeln.de/export/sites/gemeinden/kirchengemeinde-solingen-sued/.content/.galleries/images/Kirche_allgemein_/Taufe.JPG;
https://www.kath-kirche-kaernten.at/images/downloads/2017_taufbecken_ds.pdf

Zgodovina cerkvenega prostora: Baročna cerkev

Primer: Samostanska cerkev Melk

Viri: https://commons.wikimedia.org/wiki/Stift_Melk?uselang=de#/media/File:Stift_melk_001_2004.jpg;
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/35/Stiftskirche_Melk_Hochaltar_02.JPG/682px-Stiftskirche_Melk_Hochaltar_02.JPG

Zgodovina cerkvenega prostora: Baročna cerkev

Primer: Župnijska cerkev Beljak – Sv. križ

Viri: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/64/Villach_Heiligenkreuzkirche.jpg/682px-Villach_Heiligenkreuzkirche.jpg?uselang=de;
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8c/Villach_-_Heiligenkreuzkirche_-_Blick_in_die_Kuppel.JPG/1024px-Villach_-_Heiligenkreuzkirche_-_Blick_in_die_Kuppel.JPG
https://www.kath-kirche-kaernten.at/images/slideshows/23093/villach-hl.kreuz_kirchenraum__extralarge.jpg;

Zgodovina cerkvenega prostora: Baročna cerkev

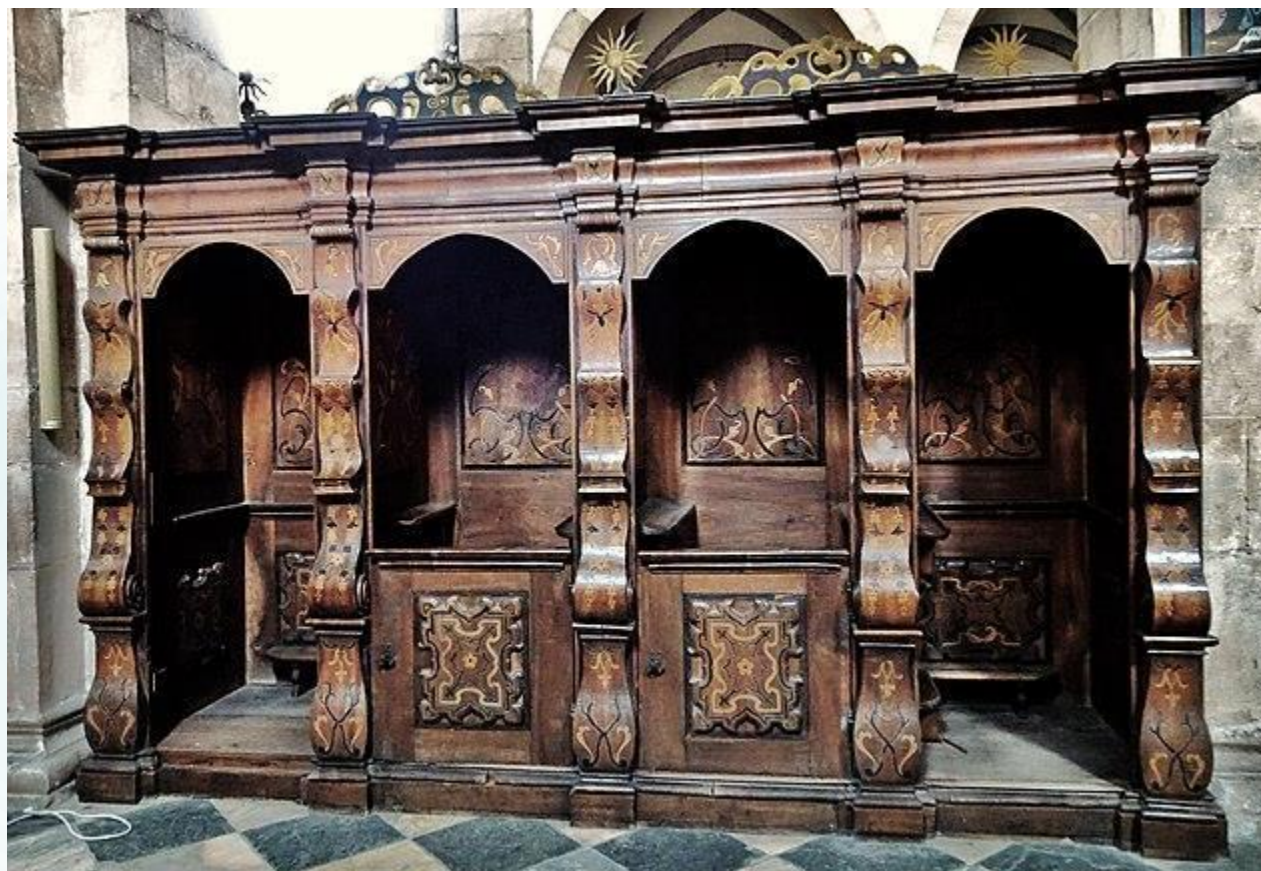
Oltar (Krka)

Vir:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/08/Gurk_Domplatz_1_Dom_Hochaltar_und_Seitenalt%C3%A4re_06072020_9280.jpg/985px-Gurk_Domplatz_1_Dom_Hochaltar_und_Seitenalt%C3%A4re_06072020_9280.jpg?uselang=de

Zgodovina cerkvenega prostora: Baročna cerkev

Spovednica in prižnica (Krka, Gospa sveta)

Zgodovina cerkvenega prostora: Slogi, ki se usmerjajo po zgodovinskih vzorcih

Primer: Neogotska cerkev Beljak – Sv. Nikolaj

Viri: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Interior_of_Nikolai-Kirche_in_Villach?uselang=de#/media/File:Villach_kosciol_sw_Mikolaja.jpg;
https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Interior_of_Nikolai-Kirche_in_Villach?uselang=de#/media/File:Villach_sankt_nikolaj_02.JPG;
https://www.kath-kirche-kaernten.at/images/slideshows/30204/marienaltar_geschlossen__extralarge.jpg

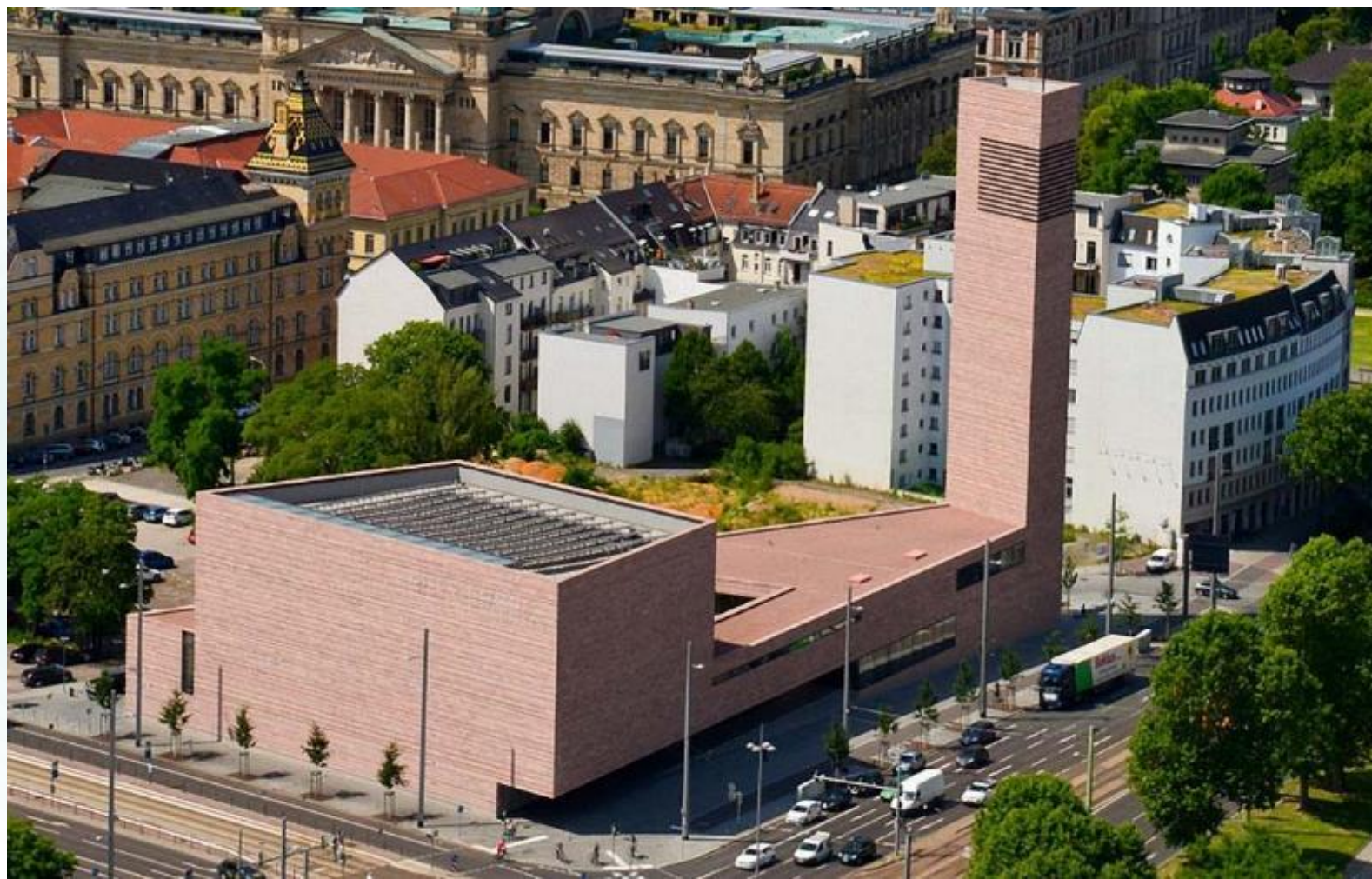
Zgodovina cerkvenega prostora: Slogi, ki se usmerjajo po zgodovinskih vzorcih

Primer: Križev pot Jožefa Führicha (Dunaj-Leopoldstadt, 1844-1846)
in kip Srca Jezusovega (Wolfsberg)

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Cerkev Svete Trojice v Leipzigu (2015)

Drugi vatikanski koncil o sodobni cerkveni umetnosti

Obredi morajo biti plemeniti in preprosti.

To v prenesenem pomenu velja tudi za umetnine:

Predmeti morajo biti vredni, primerni in lepi ter simbol nadnaravnega (SC 122).

Plemenita lepota, ne razkošnost (SC 124).

Noben slog ni tipično cerkveni, Cerkev je dopustila oblike vsake dobe.

Predmeti ne smejo biti povprečni ali kičasti.

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Cerkev Svete Trojice v Leipzigu (2015)

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Cerkev Svete Trojice v Leipzigu (2015)

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Cerkev Svete Trojice v Leipzigu (2015)

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Cerkev Svete Trojice v Leipzigu (2015)

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Cerkev Svete Trojice v Leipzigu (2015)

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Krstilnik v cerkvi Sv. Peter – Wolfenbüttel

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Krstilnik v cerkvi Sv. Peter – Wolfenbüttel

Zgodovina cerkvenega prostora: Sodobna arhitektura

Primer: Krstilnik v cerkvi Kritzensdorf (Klosterneuburg)

Vir: https://de.wikipedia.org/wiki/Pfarrkirche_Kritzensdorf#/media/Datei:Kritzensdorf_Kirche_Innen.JPG;
https://www.kirchenzeitung.at/img/ca/8d/ad0c28ce4ef9f1e690d8/Pfarrer_Andreas_Redtenbacher_hebt_in_der_Pfarrkirche_Kritzensdorf_ein_Kind_aus_der_Taufe_-_20_15_Taufe-durch-Untertauchen-Rupprecht.jpg

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Wolfsberg

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Velikovec

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Timenitz

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Ötting

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Ötting

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Ötting

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Djekše

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Samostanska cerkev Wernberg

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Galicija

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Primeri novo urejenih liturgičnih prostorov v krški škofiji

Župnijska cerkev Kriva Vrba

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

PROSIM, NE POSNEMATI!

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

PROSIM, NE POSNEMATI!

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

PROSIM, NE POSNEMATI!

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Seveda pa ob posebnih primerih tako:

PROSIM, NE POSNEMATI!

(Vir: www.kath-kirche-kaernten.at)

Problemi:

- Stoli v najrazličnejših barvah in oblikah
- Različne vrste preprog (ki poleg tega skrbijo za slab zrak)
- Rože iz plastike (to, kar je v cerkvi, mora biti pristno)
- Rože na neprimernih mestih, ovenelo cvetje ...
- „Umetnine“, ki to niso (pogosto „darila“, tiski ...)
- Preobilno „okrašeni“ oltarji, ki onemogočijo pogled na evharistične darove
- Cerkve, v katerih je vsega preveč
- Stranski oltarji kot odlagalna površina za kipe, umetnine in drugo
- Barvasti oltarni prti, neprimerni oltarni prti, umazani oltarni prti
- S plakati, prti in drugim „okrašeni“ oltarji ali amboni
- Krstilniki s pokrovom
- Neurejena omara s tiskovinami
- Spovednice (ali druga mesta v cerkvi, na primer za glavnim oltarjem), ki so odlagališče
- ...